

VOORONTWERP BELEIDSPANNEN MARIENE BESCHERMDE GEBIEDEN

Dienst Marien Milieu

30 april 2008

FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de
Voedselketen en Leefmilieu
Dienst Marien Milieu
Victor Hortaplain 40, bus 10
1050 Brussel

Email: marien.milieu.marin@health.fgov.be

OVERLEG EN INSPRAAK

Tussen nu en 30 juni kan dit voorontwerp van beleidsplan bij de Federale Overheidsdienst en de kustgemeenten geraadpleegd worden en organiseert de Minister, bevoegd voor het mariene milieu overlegvergaderingen in een aantal kustgemeenten.

Voor bijkomende informatie, consulteer de website van de FOD Volksgezondheid www.health.fgov.be

Aarzel niet om ons uw opmerkingen en bijdragen te sturen naar Marien.Milieu.Marin@health.fgov.be met vermelding "Beleidsplannen voor marien beschermde gebieden".

U kan ook faxen op 02/524 96 43 of schrijven naar:

Dienst Marien Milieu
Directoraat generaal Leefmilieu
FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
Victor Hortaplein 40, bus 10
1060 Brussel

Inhoudstafel

Inleiding - voorwoord

1. Samenvatting	1
2. De beleidsplannen in hun internationale context	3
3. Natura 2000 gebieden in het Belgische deel van de Noordzee	7
3.1. Het Habitatrictlijngebied Trapegeer Stroombank.....	7
3.1.1. Algemene beschrijving van het gebied	7
3.1.2. Natuurlijke habitats en soorten van het gebied	9
3.2. De Vogelrichtlijngebieden	13
3.2.1. Algemene beschrijving van de drie Vogelrichtlijngebieden	13
3.2.2. Ornithologische belang van de gebieden	18
3.3. Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”	21
4. Het gebruik van het mariene beschermd gebied in een zee van chaos	22
4.1. Scheepvaart	23
4.2. Havens	23
4.3. Baggerspeciëstorting	24
4.4. Zand- en Grindwinning	24
4.5. Windenergie	25
4.6. Militair gebruik	25
4.7. Communicatie en leidingen	26
4.8. Toerisme	26
4.9. Beroepsvisserij	27
4.10. Maricultuur	30
5. Toegelaten en verboden activiteiten	32
5.1. Plannen en Projecten	32
5.2. Plannen en Programma's door de overheid worden aangenomen	34
5.3. Toegelaten en verboden activiteiten	35
6. Gebruikersovereenkomsten	39
6.1. Bestaande gebruikersovereenkomsten	39
6.2. Evaluatie van de overeenkomsten	41
7. Resultaten en evaluatie van de monitoring	43
7.1. Rapportering	43
7.2. Evaluatie	44
8. Uitdagingen voor het beleid	46
9. Samen maatregelen uitwerken en uitvoeren	48

1 **INLEIDING - VOORWOORD**

2
3 Dit voorontwerp van beleidsplan gaat over het plan van aanpak van het federaal beleid ten
4 aanzien van de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee en
5 heeft als doel een gunstige staat van instandhouding van deze mariene beschermde
6 gebieden te bereiken.

7
8 Geconfronteerd met rampen op zee en het verlies aan mariene biodiversiteit is de laatste
9 decennia de aandacht voor de bescherming van het mariene milieu toegenomen.
10 Internationale Conventies en het Europese Milieubeleid hebben hierbij een determinerende
11 rol gespeeld, waardoor het voorzorgbeginsel, het duurzaamheid-beginsel, en het beginsel
12 van de vervuiler betaalt geïntegreerd worden in de meeste beleidsdomeinen (mariene en
13 maritieme beleid, visserij, landbouw, en ook biodiversiteit.). Internationaal is afgesproken
14 om tegen 2012 een coherent netwerk van mariene beschermde gebieden te hebben.

15
16 Het federale beleid wil deze mariene engagementen omzetten om de afgesproken
17 doelstellingen te halen. In 1999 werd de Wet Marien Milieu goedgekeurd. In 2005 werden
18 bij Koninklijk Besluit mariene beschermde gebieden ingesteld als federale bijdrage tot het
19 Europese netwerk van beschermde gebieden, het Natura 2000 netwerk. In 2005 zijn ook de
20 eerste reeks van gebruikersovereenkomsten voor deze mariene beschermde gebieden
21 onderhandeld en afgesloten.

22
23 In 2008 wordt een noodzakelijke bijkomende stap ondernomen. De Dienst Marien Milieu van
24 de FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu stelt hierbij het
25 voorontwerp van beleidsplan van deze mariene beschermde gebieden voor en geeft aan
26 andere overheden, belangengroepen en geïnteresseerden de mogelijkheid om op dit
27 voorontwerp te reageren.

28
29 De beleidsplannen moeten gesitueerd worden in de recente economische, sociale en
30 ecologische veranderingen die in het Belgische deel van de Noordzee en in kustzone
31 plaatsvinden. Meer ruimtelijke aanspraken op de zee (windmolenparken, aquacultuur, zand
32 en grindwinning, scheepvaart, ...), veranderingen in de visserijpolitiek, nieuwe vormen van
33 recreatie of activiteiten op land die direct of indirect een effect hebben op het mariene milieu.
34 Daarom zijn de beleidsplannen een wezenlijk onderdeel van ons marien beleid om de
35 biodiversiteit aan soorten en habitattypen in een gunstige staat te brengen. De plannen
36 dragen bij om de "Ecosysteemdiensten" die de zee ons biedt duurzaam veilig te stellen en
37 kaderen in het Europese milieu en mariene beleid.

38
39 Het Belgische deel van de Noordzee is een klein gebied maar één van de meest gebruikte
40 zeeën van de wereld. De doelstellingen, die de Europese natuurrichtlijnen opleggen en de
41 voorstellen in het voorontwerp beleidsplannen zijn een belangrijke eerste stap om tegen
42 2012 een Belgische bijdrage te geven tot het coherent netwerk van mariene beschermde
43 gebieden.

44
45 Het is dus "samen in zee", om binnen de grenzen van het beleid, de wensen maximaal te
46 realiseren.

47
48 De dienst Marien Milieu rekent op uw constructieve medewerking om ons deel van het
49 mariene Natura 2000 netwerk te beschermen!

50
51
52
53

R. Moreau
Directeur-generaal

1. SAMENVATTING

In 2005 neemt de federale regering twee belangrijke beslissingen voor de mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee. Er worden, in uitvoering van de EU-Vogelrichtlijn en EU-Habitatrichtlijn 5 Natura 2000 gebieden ingesteld: dit zijn de drie Vogelrichtlijngebieden en twee Habitatrichtlijngebieden (Trapegeer–Stroombank en Vlakte van de Raan – maar deze laatste werd, begin 2008, door de Raad van State opgeheven). Daarnaast worden voor deze mariene beschermde gebieden met een aantal gebruikersgroepen overeenkomsten getekend en wordt besloten om in 2008 beleidsplannen

Als eerste stap in dit proces voor de beleidsplannen van de mariene beschermde gebieden, stelt de Dienst Marien Milieu van de Federale Overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu het voorontwerp van beleidsplan voor.

Ontwerp beleidsplannen verschillen van beheerplannen die we o.a van terrestrische, beschermde gebieden kennen. Beleidsplannen zijn op de eerste plaats strategische plannen om samen (beleidsmakers, gebruikers, wetenschappers en het grote publiek) de nodige maatregelen te plannen en uit te voeren om de beschermingsdoelstellingen te halen.

Achtereenvolgens worden de volgende punten in het voorontwerp behandeld.

Na de inleiding-voorwoord en samenvatting wordt in het tweede hoofdstuk de internationale context beschreven die het kader vormt van de federale wetgeving met betrekking tot mariene biodiversiteitbescherming. De kenmerken en de natuurbeschermingswaarden van de Vogelrichtlijn- en Habitatrichtlijngebieden worden in het derde hoofdstuk beschreven en in de het volgende (vierde) hoofdstuk wordt het gebruik van de mariene beschermde gebieden beschreven. De beschrijving en analyse van de mogelijke knelpunten zijn belangrijk omdat hierdoor een duidelijk kader ontstaat om de activiteiten die de bedreigde soorten en habitats negatief beïnvloeden door een aangepast beheer te sturen. Bepaalde activiteiten zijn bij wet in al de beschermde gebieden verboden, deze worden eerst aangehaald in hoofdstuk vijf. Vervolgens komen in hoofdstuk zes gebruikersovereenkomsten aan bod. Gedurende de vorige jaren is de mariene biodiversiteit in het Belgische deel van de Noordzee gemonitord en is hierover aan de Europese Commissie gerapporteerd. De resultaten van deze monitoring worden in hoofdstuk zeven beschreven. Vooraleer de maatregelen voor de volgende jaren in het laatste hoofdstuk voor te stellen, wordt in het achtste hoofdstuk de uitdagingen van het beleid toegelicht; ze formuleren de context waarbinnen de maatregelen in de toekomst uitgewerkt moeten worden.

De Dienst Marien Milieu stelt in tenslotte onder de noemer “samen werken” een reeks maatregelen voor die een positief effect hebben op de soorten en habitattypen waarvoor de beschermde gebieden zijn aangeduid.

- De eerste maatregelen pakken de belangrijkste drukken op het milieu aan. Er wordt prioritair aandacht gegeven aan maatregelen voor de verbetering van de kwaliteit van het mariene milieu. Daarna worden maatregelen voorgesteld om de negatieve effecten van de (boomkor)visserij en de verstoring van de beschermde vogelsoorten te verminderen;
- Daarnaast moeten wetenschappelijke en operationele instandhoudingsdoelstellingen bepaald worden en moet een monitoring- en toezichtstelsel opgezet worden om het beleid in de toekomst te evalueren en hierover te rapporteren;
- Met een belangrijk pakket aan communicatie- en sensibiliseringsmaatregelen wordt de kennis over de waarde van het mariene milieu vergroot met als doel respect voor de mariene biodiversiteit in alle relevante beleidsdomeinen te verkrijgen.

- 107 Samenwerking met gebruikers en verscheidene administraties en het oprichten van
108 een adviescommissie zijn hier ook onderdeel van;
- 109 • Vogeltellingen in het mariene deel van de Belgische Noordzee en resultaten van
110 wetenschappelijk onderzoek wijzen op het internationaal belang van de gehele
111 kuststrook voor zeevogels. Er wordt daarom aan wetenschappelijke instellingen
112 gevraagd om op basis van de beschikbare informatie een kaart op te stellen om de
113 vogelrichtlijngebieden te herafbakenen. De wetenschappelijk adviesraad kan zich
114 vervolgens buigen over een voorstel aan de Minister. Tenslotte wordt voorgesteld
115 om soortenactieplannen voor te bereiden en de bestaande wetgeving mbt mariene
116 beschermde gebieden technisch te evalueren. Iedereen heeft baat bij een klare en
117 duidelijke regelgeving.

118
119
120
121
122
123
124
125
126
127
128
129
130
131
132
133
134
135
136
137
138
139
140
141
142
143
144
145
146
147
148
149
150
151
152
153
154
155
156
157
158
159
160
161
162
163
164
165
166
167
168
169
170
171
172
173

2. DE BELEIDSPANNEN IN HUN INTERNATIONALE CONTEXT

Beleidsplannen als deel van het internationaal biodiversiteitsbeleid

Met het instellen van beleidsplannen voor mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee voert het federale beleid een noodzakelijke wettelijke verplichting uit om de van toepassing zijnde bescherming van het mariene beschermde gebied te beoordelen (dit in toepassing van de gewijzigde MMM wet van 2005).

Het engagement van de federale overheid met betrekking tot mariene gebieden kadert ook in een internationale context.

De federale overheid heeft zich op het niveau van de Europese Raad en andere internationale instellingen meermaals geëngageerd om de biodiversiteit van het marien milieu te beschermen en om mariene beschermde gebieden aan te duiden en te beheren. Achtereenvolgens werden onder andere de volgende overeenkomsten door België goedgekeurd:

- 1971 Het Ramsarverdrag: internationale conventie voor de bescherming en het 'verstandig gebruik' (wise use) van waterrijke gebieden, in oorsprong speciaal als woongebied voor watervogels;
- 1979 De Vogelrichtlijn: EU-Richtlijn 79/409/EEG van 2 april 1979 ter bescherming van alle in het wild voorkomende vogelsoorten;
- 1979 Conventie Migrerende Soorten (CMS of Bonn Verdrag): verdrag onder de UNEP inzake de bescherming van een aantal migrerende soorten en de noodzaak om de leefgebieden van bepaalde soorten te beschermen. Voor migrerende soorten in het BNZ zijn twee overeenkomsten van belang: ASCOBANS of het verdrag ter bescherming van kleine walvisachtigen in de Baltische Zee en de Noordzee en AEWa of het verdrag van migrerende Afrikaans-Euraziatische watervogels;
- 1979 Bern Verdrag: initiatief van de Raad van Europa inzake het behoud van in het wild voorkomende dier- en plantensoorten en de daarbij horende natuurlijke milieus. Dit verdrag is middels de EU-Habitatrichtlijn door de EU omgezet;
- 1992 De Habitatrichtlijn: EU-Richtlijn 92/43/EEG van 21 mei 1992 inzake de instandhouding van de natuurlijke habitats en de wilde fauna en flora;
- 1992 Verdrag inzake Biologische Diversiteit of het Verdrag van Rio. Verdrag afgesloten onder de Verenigde Naties.
- 2001 Göteborg Top: Europese regeringsleiders beslissen om de verdere achteruitgang van de biodiversiteit in Europa tegen 2010 te stoppen.
- 2002 Wereldtop Duurzame Ontwikkeling Johannesburg: verklaring van de VN-top om tegen 2012 een netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden en om minstens 10% van de mariene gebieden een beschermde status te geven.
- 2003 Bremen Verklaring: verklaring van OSPAR en HELCOM om tegen 2010 een coherent netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden.

173 **Beleidsplannen en de implementatie van het Europese Natuurbeleid**

174

175 Van de zes mariene beschermde gebieden in het Belgische deel van de Noordzee, zijn drie
176 gebieden aangeduid als Speciale Beschermingszone, conform de EU-Vogelrichtlijn, twee¹
177 gebieden als Speciale Zone voor Natuurbehoud, conform de EU-Habitatrichtlijn en één
178 gebied als Gericht Marien Reservaat.

179

180 De Speciale Beschermingszones (ook Vogelrichtlijngebieden genoemd) zijn de gebieden
181 SBZ1, SBZ2 en SBZ3; de Speciale Zones voor Natuurbehoud (ook Habitatrichtlijngebieden
182 genoemd) zijn ingesteld door het KB van 14 oktober 2005². Deze gebieden maken deel uit
183 van het EU-netwerk van beschermde gebieden of het Natura 2000 netwerk. Het gericht
184 marien reservaat van de Baai van Heist (ingesteld door het KB van 5 maart 2006), maakt
185 formeel geen deel uit van het Europese netwerk van beschermde gebieden.

186

187 Het Europese natuurbeleid heeft zonder meer op een belangrijke manier bijgedragen tot het
188 federale beleid mbt mariene beschermde gebieden. Over beide EU-natuurrichtlijnen is door
189 de Europese Commissie uitvoerig gecommuniceerd en de website van het DG Milieu van
190 Europese Commissie kan voor bijkomende informatie geconsulteerd worden:

191 (http://ec.europa.eu/environment/nature_biodiversity/index_en.htm)

192

193 Een aantal beginselen uit de Vogel- en Habitatrichtlijn zijn richtinggevend voor de
194 beleidsplannen. Deze beginselen worden hier summier aangehaald en – waar nodig - in
195 volgende delen van het beleidsplan meer in detail behandeld.

196

197 Staat van instandhouding

- 198 • Vogelrichtlijn: de verplichting om alle nodige maatregelen te nemen om de populatie
199 van de in art 1 bedoelde soorten op een niveau te houden of te brengen dat met
200 name beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij
201 tevens rekening wordt gehouden met economische en recreatieve eisen. Het beleid
202 mag niet leiden tot een verslechtering van de situatie mbt de instandhouding van de
203 in art 1 bedoelde vogelsoorten (art 13).
- 204 • Habitatrichtlijn: de verplichting om de soorten of natuurlijk habitat waarvoor het
205 gebied is aangewezen in de “gunstige staat van instandhouding” te houden. (art 1).

206

207 Beschermingsregime

208

- 209 • Hetzelfde beschermingsregime geldt voor de Vogel- en de Habitatrichtlijngebieden.
210 Het artikel 4.4 van de Vogelrichtlijn is vervangen door het artikel 6.2 tot 6.4 van de
211 Habitatrichtlijn.
- 212 • De lidstaten zorgen ervoor dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats
213 van de soorten waarvoor de gebieden zijn aangeduid, niet verslechteren en dat er
214 geen storende factoren met een significant negatief effect op deze soorten of
215 natuurlijke habitats optreden (art 6.2).
- 216 • Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt of nodig is voor het beheer van
217 het gebied; wordt een passende beoordeling opgesteld en wordt beschreven hoe
218 omgegaan moet worden in geval van negatieve conclusies van de beoordeling van
219 de gevolgen (art 6.3 en 6.4).

220

221

¹ Arrest van de Raad van State, Afdeling Bestuursrechtspraak, nr 179.254 van 1 februari 2008 in de zaak A. 169.087/VII-35.198. In deze uitspraak vernietigt de RvS de aanduiding van de Vlakte van de Raan als Speciale Beschermingszone voor Natuurbehoud door het KB van 14 oktober 2005.

² KB van 14 oktober 2004 tot instelling van de speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. (Hierna KB instelling speciale beschermingszones genoemd).

221 Rapportering en monitoring

222

223 • Driejaarlijkse rapportering aan de EC van de implementatie van de Vogelrichtlijn (art
224 12)

225 • Monitoringsverplichting (art 11) en zesjaarlijkse rapportering aan de EC over het
226 beheer van de Habitatrictlijngebieden (art 17).

227

228

229 **Beleidsplannen en het Europese mariene milieubeleid**

230

231 Echter, twee andere EU richtlijnen zijn ook bepalend voor wat het marien milieu betreft en
232 hun omzetting is ook een belangrijk onderdeel in de beleidsplanning met betrekking tot
233 mariene beschermde gebieden.

234

235 • De EU Kaderrichtlijn Water (29000/60/EEG). De doelstelling van de richtlijn is om
236 een goede biologische en chemische waterkwaliteit te bereiken in 2015, niet alleen
237 in meren en rivieren, maar ook in de kustwateren. De goede ecologische toestand
238 dient aangetoond te worden aan de hand van monitoring van een aantal vereiste
239 parameters voor het fytoplankton en bepaalde ongewervelde bodemdieren en aan
240 de hand van monitoring van een aantal prioritaire chemische stoffen.

241 • De recent goedgekeurde EU Kaderrichtlijn Mariene Strategie. De ultieme doelstelling
242 van deze voorgestelde richtlijn is het bereiken van een goede milieutoestand van
243 het mariene milieu tegen 2020. De voorgestelde richtlijn omschrijft alleen
244 gemeenschappelijke doelstellingen en beginselen op EU-niveau. Zij behelst o.a. de
245 instelling van Europese mariene regio's als beheerseenheden ten behoeve van de
246 uitvoering. Van de lidstaten wordt verlangd dat zij voor hun mariene wateren in elke
247 mariene regio een mariene strategie ontwerpen. De Europese Raad en het EP
248 bereikten eind 2007 een akkoord in tweede lezing op basis van de tekst van het
249 gemeenschappelijk standpunt van de Raad. Na juridische en taalkunde controle en
250 uiteindelijke goedkeuring van het compromis op de Raad, zal de richtlijn klaar zijn
251 voor publicatie in het Publicatieblad.

252

253

254 **Besluit:**

255

256 De beleidsplannen voor de mariene beschermde gebieden hebben op de eerste plaats tot
257 doel ervoor te zorgen dat de soorten en habitattypen (met hun typische soorten) waarvoor de
258 gebieden zijn aangewezen in een gunstige staat van instandhouding te brengen. Door de
259 internationale context worden beleidsplannen ook in een interface geplaatst met andere
260 beleidsdomeinen die bijkomend voorwaarden scheppen om het gebiedsbeleid succesvol uit
261 te voeren:

262

263 • Het soortenbeleid: deels in uitvoering van een aantal internationale verplichtingen zijn
264 op dit ogenblik een aantal mariene soorten bij KB wettelijk beschermd. Er is echter
265 voor deze soorten nood aan het opstellen van een soortenactieplan (met beschrijving
266 van de soort, status, bedreigingen of milieudrukken die staat van instandhouding
267 negatief beïnvloeden, doelstellingen, voorgestelde acties en bevoegde administraties;
268 monitoring, onderzoeksnoden, communicatie, ...)

269

270 • Het mariene beleid: een goede kwaliteit van het zeewater en het mariene sediment is
271 nodig om in beschermde mariene gebieden de soorten en habitattypen waarvoor
272 deze gebieden zijn aangewezen in een gunstige staat van instandhouding te
273 brengen. De doelstellingen van Kaderrichtlijn water en voor de Richtlijn Mariene
274 Strategie milieu zijn dus complementair aan de doelstellingen van de beschermde

- 275 mariene gebieden; monitoring, beleidsevaluatie en rapportering moeten dus op
276 elkaar afgestemd worden.
277
- 278 • Het geïntegreerd kustzonebeheer: de kwaliteit van het mariene milieu wordt in zeer
279 grote mate bepaald door de wisselwerking tussen het land en de zee. In het kader
280 van de Belgische rapportering inzake Aanbeveling 2002/413/EC (Europese
281 Aanbeveling inzake Geïntegreerd Kustzonebeheer) werden de verschillende land-zee
282 interacties in kaart gebracht en wordt gesteld dat er voor wat betreft het beheer van
283 de kustzone (land en zee) onvoldoende integratie is in het beleid (Anon 2006, MIRA
284 2006);
 - 285
 - 286 • Het visserijbeleid: de beginselen van het milieubeleid (beginsel van preventief
287 handelen, het voorzorgsbeginsel, beginsel van duurzaam beheer, herstelbeginsel en
288 beginsel van de vervuiler betaalt) vindt men terug in de Europese Visserijbeleid en
289 vertalen de wil van de Europese Raad om het visserijbeleid te integreren in het
290 Europese Milieubeleid, waarvan het EU-Biodiversiteitsactieplan (en Natura 2000) een
291 essentieel onderdeel is.
292

293 **3. NATURA 2000 IN HET BELGISCHE DEEL VAN DE NOORDZEE**

294

295 **3.1. Het Habitatrichtlijngebied Trapegeer Stroombank**

296

297 **3.1.1. Beschrijving van het gebied**

298

299 Dit 181,20 km² grootte gebied omvat de ondiepe zee en het zuidwest - noordoost
300 georiënteerde zandbanksysteem (de Kustbanken) tot ongeveer 3nm voor de kust, tussen de
301 Frans-Belgische grens en het weststaketsel van de Haven van Oostende. Het omvat dus
302 zowel de zandbanken als de depressies tussen de zandbanken. Bij laagwater bevinden de
303 toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks enkele meters diepte en
304 vallen bij laagwater soms plaatselijk droog (Fig. 1)

305

306 Door de nabijheid van het Kanaal is de waterkwaliteit in dit gebied relatief meer bepaald door
307 water dat door het Kanaal beweegt dan door het met nutriënten en vuilvrachten verrijkte
308 water van het Schelde-Maas en Rijn estuarium.

309

310 Het is een dynamisch gebied met sterke getijdenstromen en golfwerking. Dit complexe
311 systeem van zandbanken en geulen (bathymetrie) en de sterke (hydro)dynamiek is bepalend
312 voor de hoge diversiteit een sedimenttypes. Er wordt op plaatsen van hoge dynamiek
313 (toppen zandbanken) grover materiaal afgezet, terwijl in de geulen fijner materiaal wordt
314 afgezet.

315

316 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005³ als Speciale Zone voor
317 Natuurbehoud of Habitatrichtlijngebied, conform de EU-Habitatrichtlijn (92/43/EEG). Het
318 Natura 2000 Standaard Gegevensformulier (Natura 2000 Standard Data Form)⁴ stelt dit
319 gebied voor als potentieel gebied van communautair belang voor omwille van het voorkomen
320 van het natuurlijke habitatype "permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde
321 zandbanken (code 1110)" omdat een zeer groot deel van dit gebied uit dit natuurlijk habitat
322 bestaat en het andere natuurlijk habitatype "bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
323 (code 1140)" dat slechts zeer beperkt in dit gebied voorkomt⁵. Het gebied is ook van
324 Europees belang omwille van het voorkomen van een aantal bijlage II soorten, in de eerste
325 plaats de Bruinvis (*Phocaena phocaena*) maar ook de Gewone zeehond (*Phoca vitulina*) en
326 de Grijsze zeehond (*Halichoerus grypus*).

327

328 De Trapegeer-Stroombank is opgenomen in de beschikking van de Europese Commissie
329 van 7 december 2004⁶ met de vermelding "*aangezien de kennis van de presentatie en de*
330 *verspreiding van de typen natuurlijke habitats van bijlage I en de soorten van bijlage II van*
331 *de richtlijn welke voorkomen in de mariene gebieden (territoriaal gebied en EEZ) nog steeds*
332 *onvolledig is, kan niet worden geconcludeerd of het netwerk ten aanzien van die habitattypen*
333 *en soorten volledig dan wel onvolledig is". Dit geldt voor wat het BNZ betreft voor het*
334 *habitatype 1110 en voor de vier bijlage II soorten die in dit gebied voorkomen. Algemeen*
335 *geldt dit echter ook voor de meeste bijlage I en bijlage II soorten omdat de voorgestelde*
336 *mariene Habitatrichtlijngebieden nog niet door het Europese Milieuagentschap zijn*
337 *geëvalueerd.*

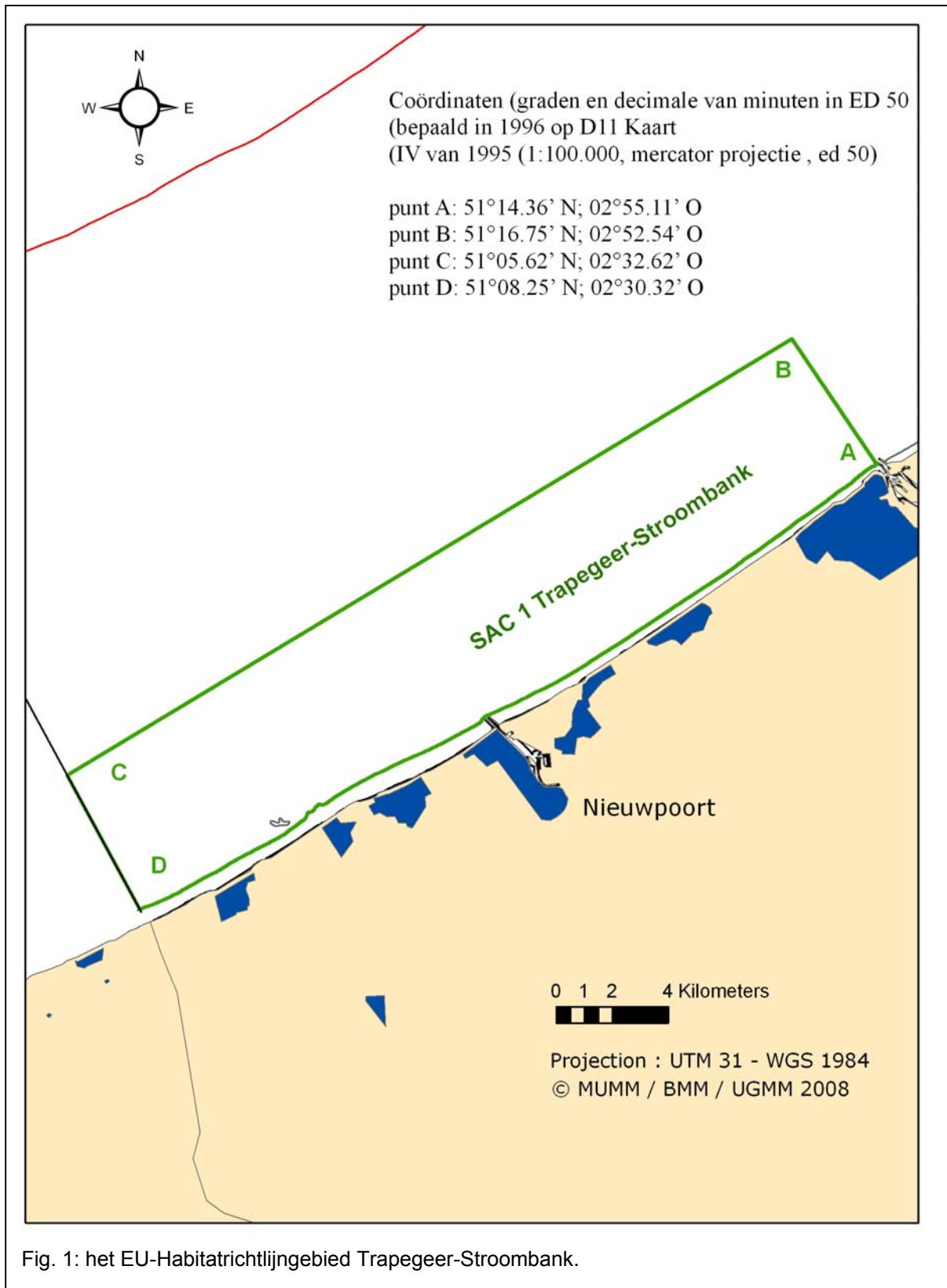
338

³ KB van 14 oktober 2005 (BS van 31.10.2005) tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder rechtsbevoegdheid van België. (Hierna KB instelling mariene beschermde gebieden genoemd). De Natura 2000 code van dit gebied is BEMNZ001.

⁴ Dit zijn de formulieren die ingevuld worden Natura 2000 gebieden bij de Europese Commissie aan te melden.

⁵ Voor een beschrijving van de mariene bijlage I habitattypen wordt verwezen naar de "*Natura 2000 guidelines*" van de Europese Commissie, DG Leefmilieu (EC 2006).

⁶ Beschikking van de Commissie van 7 december 2004 tot vaststelling, op grond van Richtlijn 92/43/EEG van de Raad, van de lijst van gebieden van communautair belang voor de Atlantische biogeografische regio. Publicatieblad EU 29.12.2004.

340
341
342
343

344 Het gebied omsluit tevens het RAMSAR gebied “Vlaamse Banken” dat tot een diepte van 6
345 m beneden laag laagwaterspring gaat en dat aangeduid is als RAMSAR-gebied voor de daar
346 verblijvende Zee-eenden en Futen (*Melanitta nigra*, *Melanitta fusca*, *Somatoria molissima* en
347 *Podiceps cristatus*).

348
349 Kwetstbaarheid:

350
351 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie (onder
352 andere door de nabijheid van de jachthaven van Nieuwpoort), visserij, militaire oefeningen
353 (nabijheid van Koksijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater, inclusief eutrofiëring,
354 verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen negatieve effecten hebben
355 op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als Natura 2000 gebied is
356 aangeduid.

357
358 Instandhoudingsdoelstelling:

359
360 Het KB van 5 oktober tot instelling van de speciale zone voor Natuurbehoud Trapegeer-
361 Stroombank vermeldt de volgende algemene behoudsmaatregelen:

- 362
- 363 • Het behoud van de natuurlijke habitats in een gunstige staat van instandhouding;
 - 364 • Er zal gezorgd worden dat de kwaliteit van de natuurlijke habitats en de habitats van
365 de soorten in de speciale zone voor natuurbehoud niet verslechtert en dat er geen
366 storende factoren optreden voor de beschermde soorten die in de speciale zones
367 voor natuurbehoud voorkomen, voor zover deze factoren een significant effect op
368 deze beschermde soorten zouden kunnen hebben.
- 369
370

371 **3.1.2. Natuurlijke habitats en soorten van Europees belang in het gebied**

372
373 1110 Permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken

374
375 Bij dit gebied gaat het om meer dan de zandbanken of zandbanktoppen alleen. Belangrijk bij
376 de definitie van dit habitat is dat aandacht wordt gegeven aan de verschillende
377 sedimentklassen (“*larger grain size including boulders and cobbles or smaller grain size*
378 *including mud*”) en dat dit habitat zelden dieper zijn dan 20 meter voorkomt, hoewel het ook
379 beneden 20 m kan voorkomen en kan aangeduid worden als deel van een
380 Habitatrichtlijngebied. Mogelijke associaties met “Bij eb droogvallende slikwadden en
381 zandplaten” (1140), “Estuaria” (1130), “riffen” (1170).

382
383 Deze diversiteit in sedimentatietypes, aan dynamiek en gradiënten in waterkwaliteit heeft tot
384 gevolg dat zich in dit gebied een soortenrijk en gevarieerd marien leven heeft gevormd, een
385 biodiversiteit die op dit ogenblik vooral in het bodemleven (benthos) tot uiting komt. Hoewel
386 specifiek voor dit gebied geen afzonderlijke lijst van soorten gekend is, geeft het totaal van
387 265 macrobenthische soorten in het BNZ een indicatie van de macrobenthische biodiversiteit
388 van dit deel van de Noordzee. Onder macrobenthos verstaat men de soorten van
389 voornamelijk borstelwormen, schelpdieren en schaaldieren (Degraer et al 2006). Het
390 eindrapport BWZee project (Derous et al 2007) geeft een lijst van regelmatig voorkomende
391 en zeldzame macrobenthossoorten.

392
393 Door de diversiteit aan bodemtypes en dynamiek komen ook verschillende macrobenthische
394 gemeenschappen voor en is ook de densiteit aan soorten (aantal soorten per m²)
395 verschillend. In de zachte sedimenten (zand-slib) van het BNZ worden vijf macrobenthische
396 gemeenschappen onderscheiden, gemeenschappen die vooral gedefinieerd worden door de

397 zand-slib gradiënt (Degraer et al. 2003, Van Hoey et al. 2004)⁷. Vier van deze
 398 gemeenschappen komen voor in de Speciale Zone voor Natuurbehoud (zie tabel 1).
 399

Gemeenschap	<i>Ophelia limacina</i> – <i>Glycera lapidum</i>	<i>Nephtys cirrosa</i>	<i>Abra alba</i> – <i>Mysella bidentata</i>	<i>Macoma bentic</i>	<i>Barnea candida</i>
Sediment	Grofzandige sedimenten ver van de kust	Iets fijnzandiger sediment dan OI-GI	Fijnzandig en aangerijkt met slib	Zeer fijnzandig en meer aanrijking met slib	Op tertiaire kleilagen
Soortenrijkdom	Zeer laag	Zeer laag	Hoog	Lager	Laag
Dichtheid	Zeer laag	Zeer laag	Hoog	lager	Laag
Opmerking	Voornamelijk ver van de kust	Meest wijd verbreide gemeenschap in BNZ	Rijkste macrobenthische gemeenschap van de zachte substraten in BNZ	Vooraf in Oostelijke kustzone	

Tabel 1: Overzicht benthogemeenschappen in het BNZ. Van links naar rechts wordt het sediment fijner. De *Barnea candida* gemeenschap komt niet voor in de Trapegeer-Stroombank.

400 In het zachte sediment van deze kustgebieden komen enkele borstelwormen voor die als
 401 “habitatingenieurs” beschreven worden. De Zandkokerworm (*Lanice conchilega*) is de meest
 402 bestudeerde “habitatingenieur” in het BNZ. Deze habitatingenieurs zijn belangrijk omdat ze
 403 door hun aanwezigheid – en door de zandkokertjes waarin ze leven - het substraat
 404 kleinschalig veranderen en daardoor een biotoop creëren voor een aantal benthische
 405 soorten. Omwille van deze eigenschap worden deze borstelwormen ook rifbouwers
 406 genoemd⁸. Belangrijk is dat de soortenrijkdom door de aanwezigheid van deze
 407 habitatingenieurs in de onmiddellijke omgeving met een factor 2 tot 3 kan oplopen. (Rabout
 408 et al. 2007). De Zandkokerworm vormt mogelijk een bruikbare bio-indicator voor de
 409 inschatting van de impact van boomkorvisserij op het habitat “1110”.

410
 411 In de westelijke kustzone is een densiteit van maximum 11.493 macrobenthische
 412 organismen per vierkante meter waargenomen! De westelijke kustzone is onderdeel van de
 413 Trapegeer-Stroombank en wordt samen met het gebied van de Vlaamse Banken en de
 414 Zeelandbanken (Vlakte van de Raan) tot de rijkste macrobenthische zone gerekend.

415
 416 De macrobenthogemeenschappen zijn gevoelig voor de verstoring van de zeebodem (oa
 417 door boomkorvisserij, zandwinning, dumpen van slib, ed) en een ongunstige waterkwaliteit.
 418
 419

⁷ Zie ook website van MACROBEL (Long-term trends in the macrobenthos of the Belgian Continental Shelf): <http://www.vliz.be/Vmdcdata/macrobhel>

⁸ Er zijn argumenten om de gemeenschap van *Lanice conchilega* rifbouwers tot het habitatype “Riffen, code 1170” van de Habitatrichtlijn te rekenen. Zowel rifgemeenschappen van biogene oorsprong als deze kokerwormen-riffen als van geogene oorsprong (als bvb in de Hinderbanken, zie Haelters et al 2007) komen in het BNZ voor.

419 De Bruinvis (*Phocaena phocaena*)
 420

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ca: 270.000 BNZ: 100 - 3.000 T-S: niet gekend	Vooraf van december tot april	Migrerend Mogelijk geen reproductie meer in NBZ	Zowel pelagische als epibenthische vissoorten	Bijvangst warrel- netvisserij, akoestische verstoring, pollutie.	Ernstig bedreigd

421
 422 Tot en met 2003 werden zeezoogdieren slechts sporadisch waargenomen in het BNZ.
 423 Hierbij ging het vooral om zeehonden (zowel de grijze zeehond als de gewone zeehond) en
 424 Bruinvissen. Sinds het voorjaar 2003 worden echter in toenemende mate zeezoogdieren
 425 waargenomen, vooral Bruinvissen, hetgeen kadert in een trend die ook in andere landen van
 426 de zuidelijke Noordzee is vastgesteld en mogelijk een gevolg is van de verslechterde
 427 voedselomstandigheden in het noordelijke verspreidingsgebied. De beschrijving van de
 428 volgende doelsoorten is o.a. gebaseerd op Haelters 2007, Decler et al 2006, Camphuysen
 429 et al 2006.

430
 431 De Bruinvis is samen met de gewone zeehond de belangrijkste doelsoort voor dit gebied.
 432 De Bruinvis is de kleinste dolfinensoort van Europa met een lengte van 1.5 tot 2 m en een
 433 gewicht van 45 tot 60 kg. De Bruinvis komt voor in de kustwateren van gematigde en
 434 subarctische delen van het noordelijk halfrond. In de Noordzee ligt het zwaartepunt van de
 435 verspreiding langs de westkust van Groot-Brittannië en de Scandinavische kusten. Vroeger
 436 een algemene soort voor onze kust, maar aanwezigheid voor onze kust vermindert sinds de
 437 tweede helft van de 20^e eeuw. Vanaf 1990 neemt het aantal waarnemingen toe en vanaf
 438 2000 worden weer wijfjes met kalfjes gemeld voor onze kust. Voorlopig geen
 439 concentratiegebieden in het BNZ, hoewel minder waarnemingen zijn van de Vlake van de
 440 Raan en relatief meer waarnemingen zijn van de kust van Oostende (Kwintebank,
 441 Middelkerkebank, Oostendebank, Ravelingen).

442
 443 De verspreiding van de soort in het BNZ (en bijgevolg ook in de Trapegeer-Stroombank)
 444 verandert nog van jaar tot jaar, afhankelijk van de visstand en voedselmogelijkheden in zijn
 445 areaal. De soort komt voor in dit gebied (zie voor verspreidingskaart zeezoogdieren in BNZ:
 446 Courtens et al 2006b).

447
 448 De belangrijkste bedreiging is tegenwoordig de bijvangst door de professionele
 449 warrelnetvisserij, daarnaast zijn ook akoestische verstoring, en de vervuiling van het mariene
 450 milieu een bedreiging.

451
 452 De Gewone Zeehond (*Phoca vitulina*)
 453

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: onbekend BNZ: 5 - 50 T-S: onbekend	Wordt vaak waargenomen (vooral in IJzermouning, Sternenschiereiland, Platen van het Schelde-estuarium	Permanent in gebied maar migrerend. Geen voortplanting meer in NBZ	Allerlei vissen, inktvisserij, weekdieren	Accumulatie van vervuilende stoffen Verstoring 'virale zeehondenziekte'	Ernstig bedreigd

454
 455 De Gewone Zeehond is een relatief kleine zeehond (Volwassen ♂ tot 1.9 m en 120 kg, ♀
 456 kleiner en minder zwaar). Gewone zeehonden komen in het hele noordelijk halfrond voor
 457 tussen de 40ste en de 70ste breedtegraad. De grootste populaties in de Noordzee komt voor
 458 langs de Engelse, de Zweedse westkust en in de Waddenzee. De Gewone zeehond komt
 459 voor in allerlei kustgebieden en in de zuidelijke Noordzee zijn dat vooral ondiepe kustwateren

460 en zandbanken. De soort blijft dicht bij de kust dan de Grijze Zeehond. Ondanks de
 461 toename van de soort sinds enkele decennia, is de soort nog ernstig bedreigd: vooral
 462 accumulatie van vervuilende stoffen en verstoring (belangrijke hinderpaal voor een vestiging
 463 aan de kust). Ook vormen verstikking in warrelnetten, aanvaringen met schepen en
 464 overbevissing een probleem. Tenslotte blijft voor de Gewone Zeehond de virale
 465 zeehondenziekte een bedreiging.

466
 467
 468

De Grijze Zeehond (*Halichoerus grypus*)

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ongekend BNZ: 5 - 50 T-S: ongekend	Zeldzaam bij de kust	Migrerend (vestigende populatie onwaarschijnlijk)	Allerlei vissen, inktvissen, weekdieren	Accumulatie van vervuilende stoffen Verstoring	Ernstig bedreigd

469
 470
 471
 472
 473
 474
 475
 476
 477

De Grijze zeehond is een stuk groter dan de Gewone Zeehond (Volwassen ♂ tot 2.5 m en 300 kg, ♀ kleiner tot ca 2.1 m en minder zwaar, 100 kg tot 180 kg). De soort heeft een belangrijke populatie in Nederlandse Waddenzee, in komt in het BNZ migrerend voor langs de kust. Zoals de gewone zeehond wordt deze soort bedreigd door accumulatie van vervuilende stoffen, verstoring en verstikking in warrelnetten.

De Witsnuitdolfijn (*Lagenorhynchus albirostris*)

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: ca 7.000 BNZ: ongekend T-S: ongekend	zeldzaam	Zeer occasioneel – weinig waargenomen tijdens de laatste jaren.	Pelagische vissen	Accumulatie vervuilende stoffen Bijvangst, Warrelnetten	bedreigd

478
 479
 480
 481
 482
 483
 484
 485
 486
 487

De Witsnuitdolfijn is een middelgrote dolfin. Hoewel een soort van de noordelijke Atlantische Oceaan, is ze ook een bewoner van de Noordzee, waar ze meestal in diepere wateren wordt aangetroffen. Sinds het midden van de jaren tachtig wordt de soort regelmatig aangetroffen in de het BNZ, maar de laatste jaren lijkt het aantal te stagneren. Deze dolfin wordt vooral bedreigd door accumulatie van vervuilende stoffen en verstikking in warrelnetten.

De Tuimelaar (*Tursiops truncatus*)

Populatie	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
Noordzee: 150 - 200 BNZ: 0 T-S: 0	Zeer zeldzaam	Virtueel uitgestorven in BNZ	Pelagische vissen	Accumulatie vervuilende stoffen Warrelnetten	bedreigd

488
 489
 490
 491
 492
 493
 494
 495
 496
 497
 498

De Tuimelaar heeft een zeer groot verspreidingsgebied en kwam tot midden vorige eeuw in de Noordzee voor. De tuimelaar wordt nog occasioneel waargenomen. Bedreigd door chemische verontreiniging, akoestische vervuiling, verstoring en bijvangst.

Tenslotte wordt de Fint (*Alosa fallax*), een haringachtige trekvis van bijlage II van de Habitatrictlijn, opnieuw gevangen in de Zeeschelde ter hoogte van de Belgisch-Nederlandse grens. Sindsdien nemen de aantallen toe. Deze stijging van het aantal Finten ter hoogte van de Belgisch-Nederlandse grens wordt waarschijnlijk rechtstreeks veroorzaakt door hogere zuurstofgehalten. Er zijn echter geen indicaties dat de soort er zich ook effectief voortplant. Het voorkomen van Finten in het IJzerestuarium dient nader gedocumenteerd.

499 De Fint wordt tegenwoordig vaak gevangen in strandnetten, uitgezet bij recreatieve visserij.
500 Het is dus een soort om ook binnen dit gebied op te volgen.

501
502

503 **3.2. De Vogelrichtlijngebieden**

504

505 **3.2.1. Algemene beschrijving van de drie Vogelrichtlijngebieden**

506

507 Het SBZ1

508

509 Het gebied SBZ1 van 110,01 km² omvat het mariene gebied voor Koksijde (Fig. 2). Het
510 bestaat uit zeer ondiepe zandbanken als de depressies tussen deze zandbanken. Bij
511 laagwater bevinden de toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks
512 enkele meters diepte en vallen bij laagwater soms plaatselijk droog. De banktoppen, geulen
513 en watermassa hebben een eigen fauna die belangrijk is als voedselbron voor de
514 verschillende zeevogels. Door de nabijheid van het Kanaal is de waterkwaliteit in dit gebied
515 relatief meer bepaald door water dat door het Kanaal beweegt dan door het met nutriënten
516 en vuilvrachten verrijkte water van het Schelde-Maas en Rijn estuarium.

517

518 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005⁹ als Speciale Beschermingszone of
519 Vogelrichtlijngebied, conform de EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober
520 2005 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote
521 Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier
522 (Natura 2000 Standard Data Form)¹⁰ stelt dit gebied voor als potentieel gebied van
523 communautair belang voor omwille van het voorkomen van de Grote Stern en de Fuut (A),
524 Roodkeelduiker, Dwergmeeuw, Visdief en Zwarte Zee-eend (B) en Parelduiker en Zeekoet
525 (C)¹¹.

526

527 Dit en het volgende Vogelrichtlijngebied (SBZ2) overlapt voor een deel het RAMSAR gebied
528 "Vlaamse Banken" dat tot een diepte van 6 m beneden laag laagwaterspring gaat en dat
529 aangeduid is voor de daar verblijvende Zee-eenden en Futen (*Melanitta nigra*, *Melanitta*
530 *fusca*, *Somatoria molissima* en *Podiceps cristatus*).

531

532 Kwetsbaarheid:

533

534 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, zoals meer recreatie (onder
535 andere door de nabijheid van de jachthaven van Nieuwpoort), visserij, militaire oefeningen
536 (nabijheid van Koksijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater, inclusief eutrofiëring,
537 verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen negatieve effecten hebben
538 op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als Natura 2000 gebied is
539 aangeduid.

540

541 Instandhoudingsdoelstelling

542

543 Het KB van 5 oktober tot instelling van de speciale beschermingszone (SBZ1) vermeldt de
544 volgende instandhoudingsdoelstellingen:

545

- 546 • De bescherming en de instandhouding van de biotopen en leefgebieden van de
547 beschermde vogelsoorten;

⁹ KB tot instelling van speciale beschermingszones. De Natura 2000 code van SBZ1 is BEMNZ002, van SBZ2 is BEMNZ003, en van SBZ3 is BEMNZ003.

¹⁰ Dit zijn de formulieren die ingevuld worden Natura 2000 gebieden bij de Europese Commissie aan te melden.

¹¹ Globale evaluatie van het gebied voor de soorten van bijlage I en migrerende soorten die regelmatig in het gebied verblijven. A (zeer belangrijk), B (belangrijk), C (minder belangrijk).

548
549
550
551
552
553

- De instandhouding of brengen van de beschermde vogelsoorten op een niveau dat beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen, waarbij rekening gehouden wordt met economische en recreatieve eisen;
- Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten.

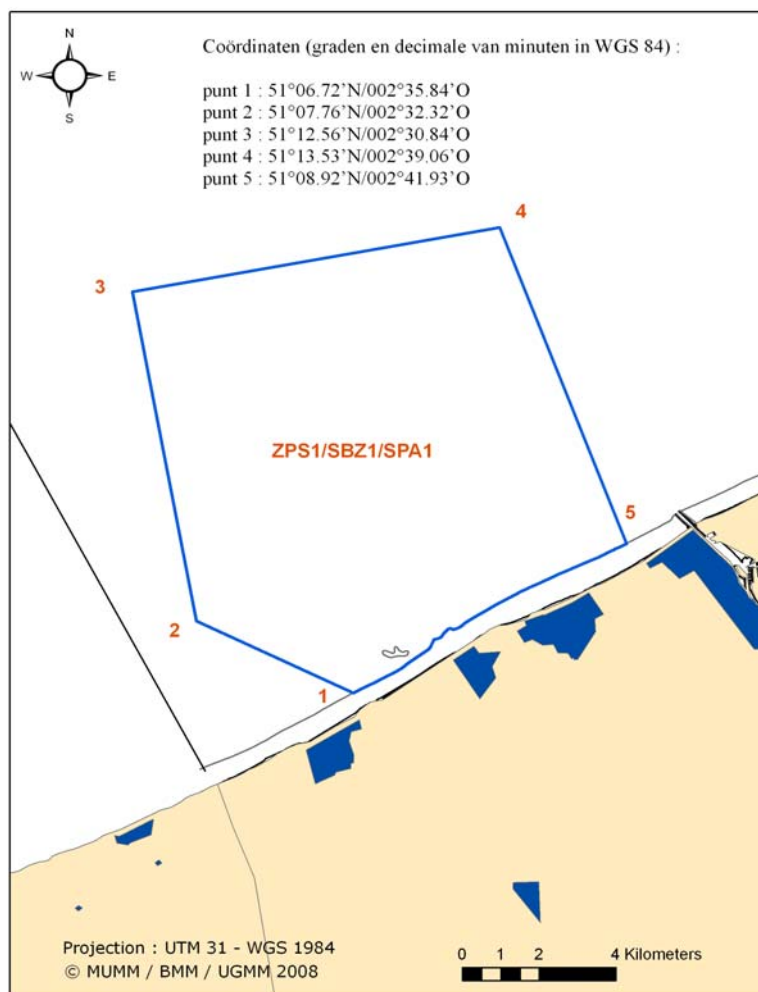

Fig.2: Het EU-Vogelrichtlijngebied SBZ1.

554
555
556

556 Het SBZ2

557

558 Het gebied SBZ2 van 144,80 km² omvat het mariene gebied voor Oostende (Fig. 3).

559

560 Het omvat dus zowel de zandbanken als de depressies tussen de zandbanken. Bij
561 laagwater bevinden de toppen of kruinzones van deze zandbanken zich op nauwelijks
562 enkele meters diepte en vallen bij laagwater soms plaatselijk droog. De banktoppen, geulen
563 en watermassa hebben een eigen fauna die belangrijk is als voedselbron voor de
564 verschillende zeevogels.

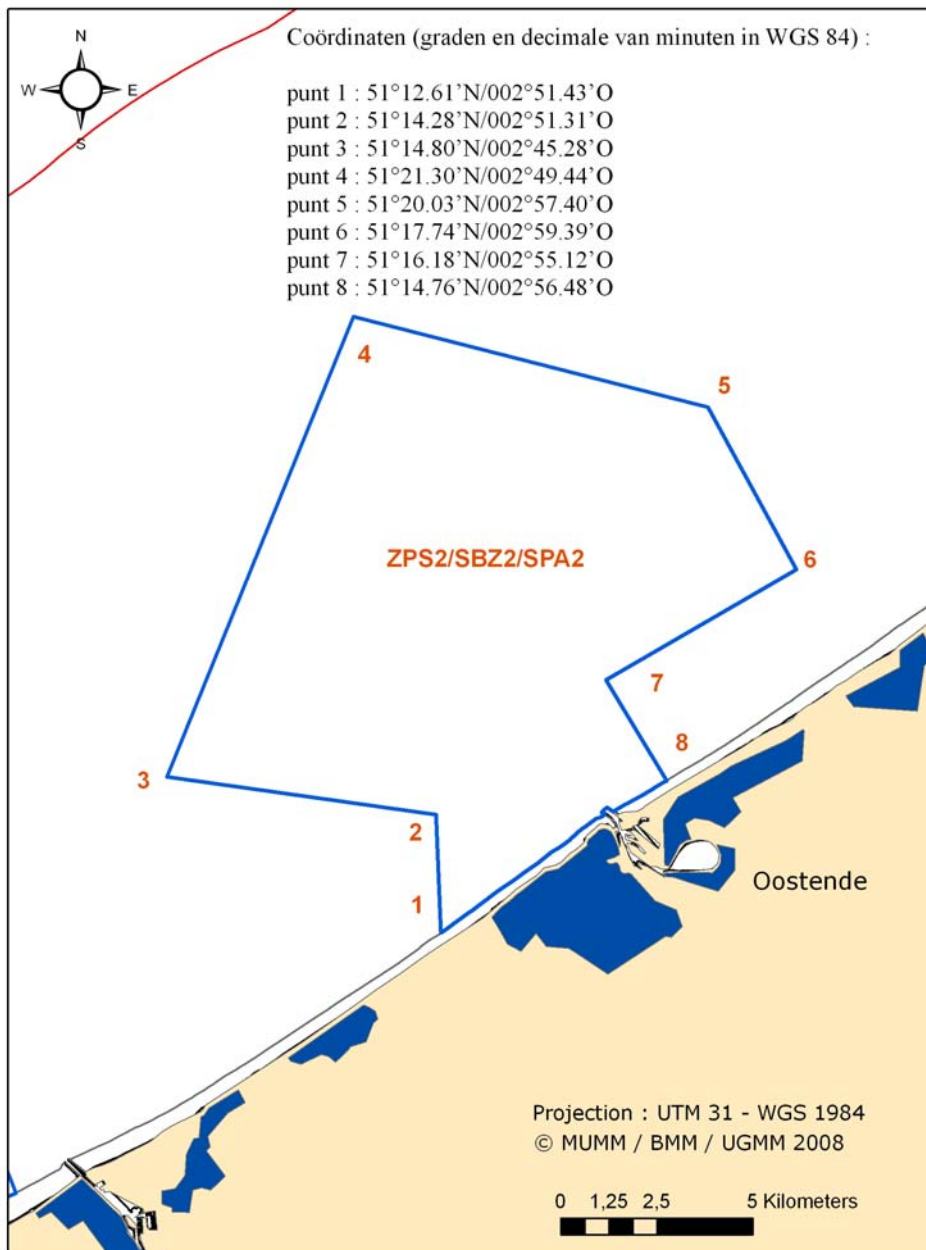

Fig.3: het EU-Vogelrichtlijngebied SBZ2

565

566

566 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005 als Speciale Beschermingszone of
567 Vogelrichtlijngebied, conform de EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober
568 2005 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote
569 Stern, de Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier
570 (Natura 2000 Standard Data Form) stelt dit gebied voor als potentieel gebied van
571 communautair belang voor omwille van het voorkomen van de Fuut (A), Roodkeelduiker,
572 Dwergmeeuw, Grote Stern, Visdief en Zwarte Zee-eend (B) en Parelduiker en Zeekoet (C)¹².

573

574 Kwetsbaarheid:

575

576 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie, visserij,
577 militaire oefeningen (nabijheid van Koksijde), en scheepvaart. Vervuiling van het zeewater,
578 inclusief eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen
579 negatieve effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als
580 Natura 2000 gebied is aangeduid.

581

582 Instandhoudingsdoelstelling: zelfde als SBZ1

583

584

585 Het SBZ3

586

587 Het gebied SBZ3 van 50.95 km² omvat het mariene gebied voor Zeebrugge (Fig. 4). Het
588 gebied heeft een groot economische belang als toegang tot de haven van Zeebrugge. Een
589 aantal bentische soorten en vissoorten (smelt, haring, sprot,;..) die in het gebied voorkomen
590 zijn groot voedselbelang voor de in het gebied voorkomende zeevogelsoorten.

591

592 Dit gebied is ingesteld door het KB van 14 oktober 2005 als Speciale Beschermingszone of
593 Vogelrichtlijngebied, conform EU-Vogelrichtlijn (79/409/EEG). Het KB van 14 oktober 2005
594 stelt de Speciale Beschermingszone in voor de bescherming van de Fuut, de Grote Stern, de
595 Visdief en de Dwergmeeuw. Het Natura 2000 Standaard Gegevensformulier (Natura 2000
596 Standard Data Form) stelt dit gebied voor als potentieel gebied van communautair belang
597 voor omwille van het voorkomen van de Visdief en Dwergstern (A), Dwergmeeuw en Grote
598 Stern (B) en Fuut (C).

599

600

601 Kwetsbaarheid:

602

603 In het gebied worden verschillende activiteiten uitgeoefend, onder meer recreatie, visserij en
604 scheepvaart door nabijheid van de Haven van Zeebrugge. Vervuiling van het zeewater,
605 inclusief eutrofiëring, verstoring van benthos en doelsoorten, en overbevissing kunnen
606 negatieve effecten hebben op de soorten of natuurlijke habitats waarvoor dit gebied als
607 Natura 2000 gebied is aangeduid.

608

609 Instandhoudingsdoelstelling: zelfde als SBZ1

610

611

¹² Globale evaluatie van het gebied voor de soorten van bijlage I en migrerende soorten die regelmatig in het gebied verblijven. A (zeer belangrijk), B (belangrijk), C (minder belangrijk).

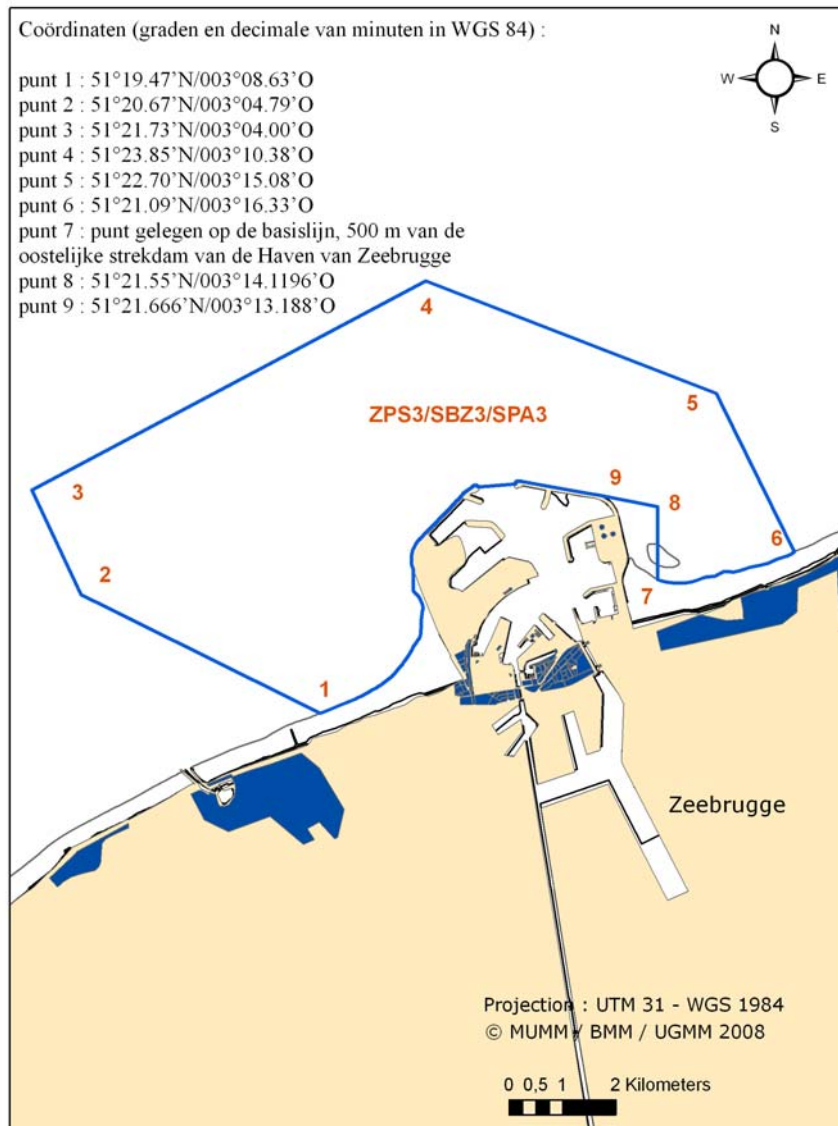

Fig. 4: Het EU-Vogelrichtlijngebied SBZ3

611
612
613
614
615
616
617
618
619
620
621
622
623
624
625
626
627
628
629
630
631
632
633
634
635
636
637
638
639
640
641
642
643
644
645
646
647
648
649
650
651
652
653
654
655
656

3.2.2. Het ornithologisch belang van de gebieden (vogelsoorten en hun natuurlijke habitats)

Het ornithologisch belang van deze Speciale Beschermingszones is beschreven door Haelters et al. (2004). De SBZ 1 voor Koksijde is belangrijk voor de bescherming van de Grote Stern. Het gebied is ook van belang voor de Fuut; SBZ2 voor de haven van Oostende is belangrijk voor de Zwarte Zee-eend, de Fuut, en is verder van belang voor de Visdief, Grote Stern en Dwergmeeuw. Het gebied SBZ3 voor de haven van Zeebrugge is van belang voor de Visdief en Dwergmeeuw.

Het ornithologische belang van de Speciale Beschermingszones dient echter ook in de context van het ornithologisch belang van de gehele Belgische deel van de Noordzee geëvalueerd te worden. Op de eerste plaats wordt dit gebied in het zuidelijke deel van de Noordzee als **trekcorridor** gebruikt. Jaarlijks trekken meer dan een miljoen zeevogels via de zuidelijke Noordzee via het Nauw van Calais naar zuidelijke gebieden. Het staat onomwonden vast dat meer dan de helft van de biogeografische populatie van de Grote Jager, Dwergmeeuw, Grote Stern en Visdief via de zuidelijke Noordzee naar het zuiden trekt. De laatste drie soorten doen dit bovendien grotendeels via de westzijde van de zuidelijke Noordzee en dus via het Belgische deel van de Noordzee. Zeevogels die de Noordzee via deze weg verlaten, worden gedwongen om dit te doen via de nauwe trechtervorm in het zuiden, hetgeen resulteert in een hoge ‘turnover rate’ vermits een individu slechts kortstondig aanwezig is. Het belang van het Belgische deel van de Noordzee en indirect van de Speciale Beschermingszone is dus hoger dan hetgeen op basis van zeevogeltellingen kan besloten worden. Migratie van zeevogels doorheen dit gebied mag niet gezien worden als een snelle trek doorheen het luchtruim. Onderweg moet ook gevoerageerd en geslapen worden. Het Belgische deel van de Noordzee en de Speciale Beschermingszone zijn belangrijk als **foerageergebied en rustgebied**. En dit niet alleen tijdens de migratie, maar ook voor een aantal soorten als Grote Stern en Visdief voor, tijdens en na het broedseizoen. (Stienen en Kuijken 2003). Zeevogels zijn zeer kwetsbaar ten aanzien van allerlei antropogene stressfactoren en daardoor goede milieu-indicatoren.

Het BWZee project (Deraus et al 2007) bevestigt dat hoge ornithologische waarde van de kustzone (Vlaamse Banken, Zeelandbanken, Vlakte van de Raan) en geeft aan dat ook een aantal gebieden verder op zee van ornithologisch belang zijn, zoals bij voorbeeld de Thorntonbank, de zee ten noorden van de Vlakte van de Raan en delen van de Hinderbanken.

Het is dus duidelijk dat het beleid mbt de Vogelrichtlijngebieden moet rekening houden met het ornithologisch belang van de gehele kustzone van het BNZ en met de Vogelrichtlijngebieden in de kustzone die door de Vlaamse administratie beheerd worden.

656 Doelsoorten

657

658 De Grote Stern (*Sterna sandvicensis*)

659

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
1.700 (1.1%) ¹³	April-september In-midshore	Foerageren Migratie	Vis	Visserij Verstoring Windmolens	BNZ: met uitsterven bedreigd Europa: afnemend

660

661

662 De Grote Stern is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn¹⁴. De Grote Stern is als
663 zomergast en doortrekker voornamelijk aanwezig van april tot september. Men heeft
664 berekend dat circa 3% (5.000 individuen) van de biogeografische populatie in onze gebieden
665 voorkomt en in de voorhaven van Zeebrugge zijn tot 4.067 broedparen geteld, hetgeen meer
666 dan 7% is van de totale biogeografische populatie (Decler 2007). De individuen die zich in
667 mei-juni tot ca 20 zeemijl in zee in dit gebied bevinden, zijn deels afkomstig van de
668 broedkolonie in de haven van Zeebrugge, maar ook broedparen uit Frankrijk en Nederland
669 komen in dit gebied foerageren. De soort is vorige eeuw sterk achteruitgegaan, deels door
670 vervuiling (pesticiden), deels door het ineenklappen van het haringbestand in de jaren 60.
671 Grote Stern en foerageren vooral in ondiepe wateren nabij de randen van de zandbanken –
672 plaatsen waar door randeffectwerking scholen van sprout, haring en spiering voorkomen. Het
673 broedsucces en populatiegrootte zijn erg afhankelijk van veranderingen in het
674 voedselaanbod. De soort is matig gevoelig voor verstoring door schepen maar mogelijk wel
675 gevoelig voor aanvaringen met windmolens. Beleid dient in ook overleg te gebeuren met
676 Vlaamse Gewest omwille van belangrijk broedgebied in de Haven van Zeebrugge.

677

678 De Fuut (*Podiceps cristatus*)

679

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
2.781 (< 1%) ¹⁵	Winter (oktober-april) Inshore	Migratie Rust	Vis	Olieverontreinig. Verstoring	BNZ: niet bedreigd Europa: niet bedreigd

680

681 De Fuut is een wintergast die in het gebied tussen oktober en april voorkomt met pieken van
682 januari en februari. De soort is erg kustgebonden en tellingen vanaf de kust suggereren
683 soms hoge populaties. Voor onze kust overwinteren grote aantallen (de laatste jaren tot
684 12.700 exemplaren Decler 2007). Het is duidelijk dat onze kustwateren voor deze soort van
685 internationaal belang is. Vooral ter hoogte van de westkust (De Panne – Oostende), maar
686 ook de Wenduinebank en Vlake van de Raan worden in de winter belangrijke concentraties
687 van deze soort vastgesteld. Futen zoeken hun voedsel, vooral vis, al duikend en zijn
688 afhankelijk van ondiep water. Op zee vormen olievervuiling en verstoring een bedreiging.

689

690 De Visdief (*Sterna hirundo*)

691

692

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
9.500 (5%) ¹⁶	April – september In-midshore	Foerageren Migratie	Vis	Windmolens Verstoring Visserij	BNZ: bedreigd Europa: niet bedreigd

¹³ Volgens Stienen en Kuijken (2003).

¹⁴ Bijlage I soorten van de Vogelrichtlijn zijn soorten waarvoor de lidstaten Speciale Beschermingszones moeten aanwijzen.

¹⁵ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

¹⁶ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

693
 694 De Visdief is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn en komt voor in het meest nabije
 695 kustgebied en vooral in SBZ2, SBZ3 en de Vlakte van de Raan, met hoge dichtheden vooral
 696 in de periode mei-juli. De broedlocaties van de voorhaven van Zeebrugge en het
 697 Strandreservaat van de Baai van Heist vormen de tweede grootste kolonie van de Visdief in
 698 Europa en zijn van internationaal belang (Decler 2007). De Visdief is een soort die door
 699 duiken foerageert en dit veelal doet achter in- en uitvarende ferries en vissersschepen,
 700 plaatsen waar kleine organismen opwellen. De soort is gevoelig voor windmolens en
 701 waarschijnlijk gevoelig voor de verandering van de stand van de proovissen. De soort is
 702 matig tot weinig gevoelig voor verstoring en olieverontreiniging.

703
 704 De Dwergmeeuw (*Larus minutus*)

705

Populatie BNZ	Voorkomen	Gebruik gebied	Voedsel	Bedreiging	Status
3.100 (3.7%) ¹⁷	Lente – herfst In- midshore	Migratie Rustgebied	Invertebraten Vis	Olieverontreinig. Verstoring Windmolens	BNZ: niet broedend Europa: afnemend

706
 707
 708 De Dwergmeeuw is een soort uit bijlage I van de EU-Vogelrichtlijn; deze soort komt zoals de
 709 Grote Stern zeer verspreid voor, maar minder diep in zee (tot ca 12 mijl). Vooral het gebied
 710 rond de voorhaven rond Zeebrugge is van belang (SBZ3) en in mindere mate het gebied
 711 rond de voorhaven van Oostende. Voor deze soort is de het zuidelijke deel van de Noordzee
 712 als zeer belangrijke trekroute erkent: naar schatting 40-100% van de totale biogeografische
 713 populatie gebruikt deze trekroute (Stienen en Kuijken 2003). Vooral in de herfst is er een
 714 geconcentreerde trek dicht bij de kust.. Aanwezigheid van deze soort wordt sterk bepaald
 715 door het foerageergedrag: de Dwergmeeuw foerageert vaak rond frontsystemen of in het zog
 716 van schepen waar kleine voedselpartikels aan de oppervlakte komen. Waarschijnlijk slapen
 717 Dwergmeeuwen tijdens de trek in groepen op het water. De soort is bijgevolg zeer gevoelig
 718 voor verstoring en olieverontreiniging.

719
 720 Tenslotte moet vermeld worden dat meeste zeevogels gevoelig zijn voor plastics en voor
 721 toxische stoffen. Zeevogels staan aan de top van de voedselketen en zijn dus gevoelig voor
 722 toxische stoffen die ophopen in de voedselketen. Hoewel de concentraties van de vervuilde
 723 stoffen (PCBs, zware metalen en andere persistente bio-accumuleerbare en toxische
 724 stoffen) de laatste decennia gedaald is, blijft de bedreiging bestaan en moet aan dit
 725 probleem blijvend aandacht gegeven worden (Europese Mariene Strategie, Kaderrichtlijn
 726 Water, OSPAR Strategie Hazardous substances).

727
 728 Strikte bescherming:

729
 730 In het Belgische deel van de Noordzee worden soorten beschermd door het KB betreffende
 731 de soortenbescherming in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België (KB van
 732 21 december 2001 (BS van 14.02.2002)¹⁸). Wat de doelsoorten betreft (zie hoger) en de
 733 Zeeduikers (*Gaviidae*) Zee-eenden (*Melanitta*), de Eidereend (*Somateria mollissima*) en
 734 Futen (*Podicipedidae*) dient verstoring in het winterhalfjaar (1 november tot 30 april) in het
 735 bijzonder vermeden te worden. Wat Sternes (*Sterna spp.*) en Plevieren (*Charadriidae*)
 736 betreft, dient verstoring van de broedplaatsen op het land vanuit de zeegebieden tijdens de
 737 broedperiode (15 april tot 15 augustus) in het bijzonder vermeden te worden.

738
 739 Het is verboden deze soorten te verstoren, te vangen, te verwonden of te doden. Jacht op
 740 vogels (en zeezoogdieren) op zee is verboden.

¹⁷ Volgens Stienen en Kuijken (2003)

¹⁸ Hierna KB Soortenbescherming genoemd.

741
742
743
744

3.3. Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”

745 Het Vlaamse strandreservaat van de Baai van Heist is zowel een Habitatrichtlijngebied als
746 een Vogelrichtlijngebied en grenst aan het mariene Vogelrichtlijngebied SBZ3 (Fig. 5) Dat
747 het strandreservaat en het aangrenzende mariene beschermd gebied een ecologisch geheel
748 vormen was een belangrijke reden voor de instelling van een ‘gericht marien reservaat’ Baai
749 van Heist. Ook omdat elke vorm van scheepvaart in dit gebied een verstoring veroorzaakt
750 en dat de verzanding een belangrijk bijkomend risico vormt, en overwegende de steeds
751 grotere druk van humane activiteiten en de noodzaak aan een adequate bescherming, werd
752 op 5 maart 2006 bij KB het gericht marien reservaat Baai van Heist ingesteld.

753
754 Het gebied is 6,7 km en is
755 volledig ingesloten door de
756 oostelijke strekdam van de
757 haven van Zeebrugge, het
758 Vogelrichtlijngebied SBZ3 en
759 het Vlaamse strandreservaat
760 met dezelfde naam.

761
762 De instandhoudingsdoelstel-
763 lingen zijn:

- 764 ✓ Het instandhouden van
765 de mariene habitat en
766 zijn ecosysteemfunctie;
- 767 ✓ De bescherming en de
768 instandhouding van
769 biotopen en leefgebieden
770 van beschermde
771 vogelsoorten;
- 772 ✓ De instandhouding of
773 brengen van de
774 beschermde
775 vogelsoorten op een
776 niveau dat beantwoordt aan de ecologische, wetenschappelijke en culturele eisen,
777 waarbij tevens rekening wordt gehouden met economische en recreatieve eisen;
- 778 ✓ Het instandhouden of brengen van een voldoende gevarieerdheid en omvang van
779 leefgebieden voor de beschermde vogelsoorten. De beschermde vogelsoorten zijn de
780 Visdief en Dwergmeeuw.

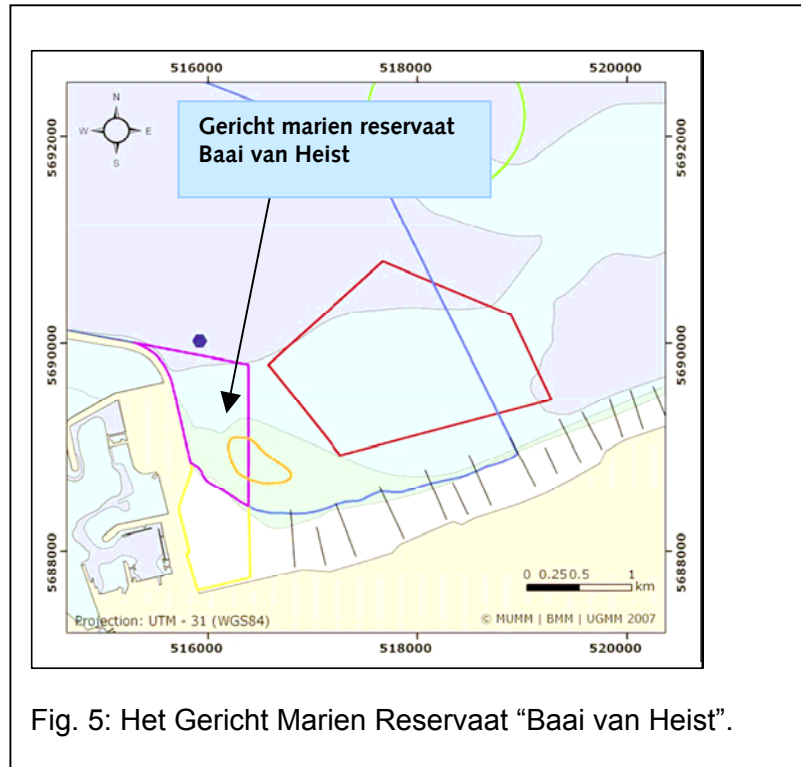

Fig. 5: Het Gericht Marien Reservaat “Baai van Heist”.

781
782 Het gerichte mariene reservaat is een zeer ondiepe zee die nagenoeg integraal uit het
783 habitattype “permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbank” bestaat.
784 Sinds enkele jaren vormt in het gebied (en deels in SBZ3) een zandbank die als een nieuw
785 natuurlijk habitattype “bij eb sporadisch droogvallende slikwadden en zandplaten” kan
786 omschreven worden. Deze zandbank is een recent fenomeen, die voor de leden van de
787 lokale watersportclub (VWV-Heist) een reëel probleem vormt bij het uitoefenen van hun
788 sportactiviteiten. Om de wetenschappelijk aspecten die met het ontstaan van deze
789 zandbank te bespreken, vond op 19 oktober 2007 een studiedag plaats. Bij het beleid van dit
790 gebied moet met dit fenomeen rekening gehouden worden.

791
792 Voor gerichte mariene reservaten is een apart beschermingskader ingesteld, waarbij alle
793 activiteiten verboden zijn, behoudens deze die door de wet zijn toegestaan (zie MMM-wet
794 en wijziging-MMM wet). Voor het beheer van een gericht marien reservaat wordt door de
795 Minister een beheerscommissie ingesteld (art 9§2 MMM-wet).

796
797
798
799
800
801
802
803
804
805
806
807
808
809
810
811
812
813
814
815
816
817
818
819
820
821
822
823
824
825
826
827
828
829
830
831
832
833
834
835
836
837
838
839
840
841
842
843
844
845
846
847
848

4. GEBRUIK VAN HET MARIENE BESCHERMDE GEBIED IN EEN ZEE VAN CHAOS

Onze mariene beschermde gebieden (Vogel- en Habitatrichtlijngebieden) liggen vlak voor de kust in één van de meest gebruikte mariene gebieden van de wereld en zijn reeds eeuwen door de mens gebruikt.

Op zich geeft dit al een bijzondere dimensie aan het beheer van deze gebieden. Daarenboven zijn er bijkomende elementen die het beheer van gebieden in verband en de relatie met de gebruikers complex maken. In tegenstelling tot het land, waar grondbezit een belangrijk gegeven is, is dit bij de zee niet het geval en historisch werd zelfs van een *mare liberum* gesproken, een ruimte waar alles kon. Het is niet te verwonderen dat het Gaufre project¹⁹ (Maes et al 2005) in zijn beschrijving van het ruimtelijk gebruik van ons deel van de Noordzee spreekt over een “zee van chaos”, een bron van allerlei mogelijke conflicten. Op dit ogenblik bestaat de volledige vrijheid op zee niet meer en zijn er internationaal en nationaal stappen ondernomen om het gebruik van de mariene ruimte te sturen of bepaalde vormen van gebruik plaatselijk te verminderen of uit te sluiten.

Het federale beleid heeft een Masterplan Noordzee ontwikkeld met als eerste fase een ruimtelijke planning van een aantal belangrijke, vooral economische activiteiten (zand- & grindwinning, baggerstortplaatsen, windmolenparken, maricultuur, militaire activiteiten, ...). De tweede fase van het Masterplan Noordzee was de aanduiding van drie Vogelrichtlijngebieden en twee Habitatrichtlijngebieden in oktober 2005, samen met de ondertekening van gebruikersovereenkomsten met een aantal gebruikersgroepen.

De zee is ook een open grenzeloze ruimte en een dynamisch systeem, met andere woorden, de activiteiten op zee beïnvloeden de kwaliteit van het zeewater en de biodiversiteit en de gevolgen zijn niet beperkt tot bepaalde territoria. Wat buiten een marien beschermd gebied gebeurt, zelfs kilometers verwijderd of geruime tijd geleden, kan ook een invloed hebben op de soorten en habitattypen in een marien beschermd gebied. Voor het beheer van mariene beschermde gebieden en de natuurlijke bronnen (visserij, maricultuur) is belangrijk te beseffen dat we te maken hebben met een driedimensionale opbouw van de zee: de verschillende dimensies - bodem, waterkolom en luchtruim en hun onderlinge samenhang - zijn van belang. Dat is een belangrijk element in de ecosysteemvisie die aan de basis moet liggen van het mariene biodiversiteitsbeleid en het gebruik van de zee.

In relatie tot het gebruik van mariene beschermde gebieden heeft het federale beleid de ambitie om de mariene beschermde gebieden in een gunstige staat van instandhouding te houden, waar mogelijk de staat van instandhouding te verbeteren en de maatregelen hierop af te stemmen. De gunstige staat van instandhouding en de geplande beleidsmaatregelen komen verder in dit beleidsplan aan bod. Daarenboven houdt het beleid rekening met het feit dat onze kennis over de zee zeer beperkt is, ondanks het feit dat ons deel van de Noordzee één van de meest bemonsterde delen ter wereld is. We weten nog weinig over de zee en de processen die er zich in af spelen – het voorzorgbeginsel bij het mariene beleid mag dus geen loos uitgangspunt zijn.

In dit hoofdstuk wordt summier het gebruik in en rond de Natura 2000 gebieden beschreven: wat is het gebruik, hoe groot is het, wat is de trend, wat en hoe belangrijk is de impact op de soorten en habitattypen waarvoor de Natura 2000 gebieden aangewezen zijn? Het MIRA (2006) rapport en het Gaufre rapport (Maes et al. 2005) kunnen geraadpleegd worden voor bijkomende informatie.

¹⁹ <http://www.belspo.be/belspo/fedra/proj.asp?l=nl&COD=MA/02>

848 **Scheepsvaart**

849

850 De Noordzee is één van de drukst bevaren zeeën van de wereld, met meer dan 400
851 bewegingen per dag in het verkeersscheidingsstelsel van het Nauw van Calais, dit afgezien
852 van de schepen die de overvaart naar het Verenigd Koninkrijk verzorgen en deze routes
853 doorkruisen. Hoewel de belangrijkste scheepvaartroutes zich niet in de mariene
854 beschermde gebieden bevinden, zijn er toch belangrijke routes naar vooral Zeebrugge en
855 Oostende die de Vogelrichtlijnen SBZ 2 en SBZ3 doorkruisen.

856

857 Naast het internationaal maritiem transport, neemt het belang van de havens van Oostende
858 en Zeebrugge in de Shortsea Shipping (SSS) toe en is er binnen het Europese
859 vervoersbeleid ook aandacht om dit SSS uit te bouwen. De Vlaamse overheid richtte in
860 1998 het Shortsea Shipping Vlaanderen promotiebureau op.

861

862 De trend is duidelijk stijgend, zowel voor wat betreft het internationaal transport via het
863 verkeersscheidingsstelsel naar Antwerpen, Rotterdam, Hamburg, etc als voor wat betreft het
864 SSS en het belang van Oostende en Zeebrugge als havens.

865

866 De milieueffecten op de mariene beschermde gebieden zijn belangrijk: deze zijn oa:

867

- 868 • Operationele en accidentele lozingen door schepen. Het gaat hier op de eerste plaats
869 accidentele lozing van olie zoals bvb ten gevolge van de Tricolor ramp in 2002 (zie
870 Haelters et al 2003), maar ook lozing van andere chemicaliën of uitstoot van vervuilende
871 stoffen via de verbranding van dieselbrandstof;
- 872 • Tri-butyltin (TBT) in scheepsverven; TBT mag niet meer gebruikt worden, maar deze
873 hormoonverstorende stof komt nog vrij van scheepsrompen en accumuleert in biota en
874 sedimenten;
- 875 • Introductie van uitheemse soorten (mogelijk invasieve soorten) door onder andere
876 balastwater;
- 877 • Scheepsafval.
- 878 • Verstoring en chronische vervuiling

879

880 **Havens**

881

882 In nauw verband met de scheepvaart en de visserij en recreatie, is de havenactiviteit een
883 belangrijke activiteit langs onze kust. De havens van Zeebrugge en Oostende zijn belangrijke
884 economische centra. De Haven van Nieuwpoort is vooral belangrijk als jachthaven en als
885 vissershaven. De havens van Oostende en Zeebrugge zijn vlakbij de Vogelrichtlijngebieden
886 SBZ1 en SBZ2 gelegen en de haven van Nieuwpoort grenst aan het Habitatrichtlijngebied
887 van de Trapegeer-Stroombank en ligt in de nabijheid van het Vogelrichtlijngebied SBZ1.

888

889 Het havenbeleid is een Vlaamse bevoegdheid en de havens zijn tot op zekere hoogte
890 autonome organisaties. De Vlaamse bevoegdheid mbt havens omvat openbare werken,
891 waterwegen en aanhorigheden, loods- en bebakeningsdiensten van en naar de havens en
892 redding- en sleepdiensten op zee. Door het havendecreet²⁰ wordt de nieuwe beheerstructuur
893 van de Vlaamse havens mogelijk gemaakt. Volgens dit decreet (Art. 14) staat de
894 havenkapiteindienst in voor het nemen van alle maatregelen ter vrijwaring van de openbare
895 orde, rust, veiligheid van de havenbedrijvigheid, zoals oa "3°: de vrijwaring van het milieu,
896 de integriteit en de veiligheid van het havengebied."

897

²⁰ Decreet van 2 maart 1999 houdende het beleid en het beheer van de zeehavens. BS 08.04.1999.

898 Volgens de EU-richtlijn van 26 oktober 2005 betreffende het verhogen van de veiligheid van
899 havens moet de havenveiligheid beoordeeld worden en moet bij deze beoordeling aandacht
900 gegeven worden aan reactieplannen zoals onder andere een reactieplan bij olieverliezen,
901 havennoodplan, medisch interventieplan, nucleair rampenplan.

902
903 De milieueffecten op de mariene beschermde gebieden van de havens zijn enerzijds te
904 vergelijken met deze van de scheepsvaart, maar door de concentratie van industriële
905 activiteiten moet er bijkomend aandacht besteed worden aan de (milieu-)veiligheid.

906 **Baggerspeciestorting**

907
908
909 Baggeren van de havengeulen is nodig om de toegang tot de havens te verzekeren. Het
910 beheer van de baggerspecie die vrijkomt bij het baggeren van de vaargeulen in de zee en
911 van de havens is een Vlaams-Belgische gemeente bevoegdheid. Het terugstorten van de
912 baggerspecie vindt plaats op specifiek hiervoor aangeduide loswallen en is aan
913 vergunningen / machtigingen onderworpen.

914
915 Baggeren van de vaargeulen gebeurt in het SBZ2 (haven van Oostende) en SBZ3 (haven
916 van Zeebrugge). Er ligt één baggerspecie loswal (Br&W Oostende) in het SBZ2; de
917 baggerspecieloswal Br&W ZBO ligt ten westen van het Vogelrichtlijngebied SBZ3.

918
919 De kwaliteit van de baggerspecie wordt gecontroleerd op milieubedreigende stoffen zoals
920 zware metalen, TBT, minerale oliën, PAK's en PCB's. Onderzoek door BMM en ILVO van
921 de voorbije machtigingsperiode heeft geen duidelijk effect aangetoond (MIRA 2006). De
922 invloed op het mariene milieu kan als laag ingeschat worden. Er is geen toename in de
923 trend voorzien.

924 **Zand- en grindwinning**

925
926
927 De zeebodem van ons deel van de Noordzee is een belangrijke bron voor zand- en
928 grindwinning en jaarlijks wordt ca 1.5 miljoen kubieke meter zand en grind aan het marien
929 milieu onttrokken. Er vond een belangrijke toename plaats tussen de aanvang in 1975 en
930 1995, maar sindsdien blijft de trend min of meer gelijk. Het gaat hier echter om een delfstof
931 waarvoor de bronnen in principe eindig zijn.

932
933 Er zijn twee milieu-impacts van belang: op de eerste plaats heeft winnen van zand en grind
934 een directe lokale fysische impact op het bodemleven en de visfauna. Daarnaast is er ook
935 de verhoging van troebelheid van het water en het vrijzetten van vervuilende stoffen vanuit
936 de bodem.

937
938 De activiteit is onderworpen aan een vergunningsplicht en de vergunning is gebonden aan
939 een MER. De exploitanten storten een heffing *à rato* van de hoeveelheid gewonnen
940 grondstof in het Fonds Voor Zandwinning (FOD Economie). De heffing wordt gebruikt om de
941 effecten van de zandwinning op het mariene milieu te onderzoeken.

942
943 Het Masterplan Noordzee heeft een reeks controle en exploratiezone (Noordhinder en
944 Oosthinder) voor de zand- en grindwinning aangeduid. Geen van deze bevinden zich in de
945 buurt van Natura 2000 gebieden.

946
947 Strandsuppletie en badstrandverhoging zijn aan de Belgische kust de meest toegepaste
948 technieken voor het verhogen en op peil houden van een bepaald veiligheidsniveau. Het
949 zand voor deze verdedigingswerken wordt in zee gewonnen (vandaar het potentieel effect op
950 het marien milieu); desondanks worden beide technieken beschouwd als ingrepen met de
951 minste impact (MIRA 2006). Bij strandsuppletie wordt veel meer zand gebruikt (ca 200.000
952 tot meer dan 1 miljoen m³ per jaar en afhankelijk van jaar) en wordt het zand met

953 persleidingen aangevoerd. Bij badstrandophogingen gaat het om minder grote
954 hoeveelheden, en wordt het strand per vrachtwagens aangevoerd. Strandsuppleties vinden
955 vooral plaats tussen Heist en Het Zoute en in mindere mate tussen Bredene en De Haan
956 (Maes et al 2005). Tenslotte zijn er plannen om op het strand van Lombardszijde een nat
957 strand aan te leggen.

958

959 **Windenergie**

960

961 Om de Kyoto doelstellingen te halen, maar ook omwille van de verwachte schaarste van de
962 fossiele energiebronnen (en de verwachte stijging van de fossiele energieprijzen) zit
963 windenergie in de lift als duurzame bron van herbruikbare energie. Echter zijn er ook een
964 aantal negatieve gevolgen van de constructie en werking van windmolenparken op zee voor
965 de mariene biodiversiteit (Evans, 2008), ondermeer:

966

- 967 • Direct effect op biotoop door plaatsing van windmolens
- 968 • Nieuwe substraat en habitat voor mariene soorten en mogelijk “stepping stone” voor
969 niet inheemse en invasieve soorten;
- 970 • Invloed van geluid & trillingen tijdens de constructie- en exploitatieperiode op mariene
971 zoogdieren;
- 972 • Barrière voor pleisterende en migrerende vogelsoorten.

973

974 De activiteit is onderworpen aan een vergunningsplicht en de vergunning is gebonden aan
975 een MER.

976

977 Op dit ogenblik bouwt C-Power een windmolenpark voor 60 windmolens op de
978 Thorntonbank, 27 km van de kust en op de grens van het BNZ en het Nederlandse
979 Continentaal Plat. Dit jaar verkreeg het energiebedrijf Belwind een vergunning voor de bouw
980 en exploitatie van een windmolenpark op de Bligh Bank ca 45 km voor de kustlijn en op de
981 grens van het BNZ en het Nederlandse Continentaal Plat.

982

983 Hoewel beide windmolenparken ver verwijderd zijn van de Vogelrichtlijngebieden (SBZ1,
984 SBZ2 en SBZ3) moet toch rekening gehouden worden met een mogelijk effect op
985 migrerende soorten.

986

987 **Militair gebruik**

988

989 Het Belgische deel van de Noordzee wordt regelmatig gebruikt voor militaire activiteiten
990 (schietoefeningen van op land richting zee, van op zee naar drijvende doelen, detonatie-
991 oefeningen, mijnoefeningen door NAVO-lidstaten). Effecten op het mariene milieu zijn oa
992 het niet opruimen van de munitie op de zeebodem en de geluids- en trillingenoverlast voor
993 zoogdieren en vogels.

994

995 De meeste oefengebieden vinden ver op zee plaats. Echter de schietzone vanaf Nieuwpoort
996 Lombardzijde ligt zowel gedeeltelijk in de vogelrichtlijngebieden SBZ1 en SBZ2 en het
997 Habitatrichtlijngebied Trapegeer-Stroombank met een belangrijke populatie overwinterende
998 zee-eenden.

999

1000 De beperkingen die geldig zijn in mariene beschermde gebieden, zijn niet automatisch van
1001 toepassing voor militaire activiteiten. De militaire overheden worden wel geacht de
1002 noodzakelijke maatregelen te nemen om schade en hinder aan het mariene milieu te
1003 vermijden, zonder het noodzakelijke militaire werk te compromitteren.

1004

1005 Tenslotte moet de Paardenmarkt vermeld worden, dit gebied vlak voor de kust van Knokke-
1006 Heist (net ten westen van SBZ3) is een historisch stortplaats van munitie uit de eerste een

1007 tweede wereldoorlog Uiteenlopende bronnen schatten de totale hoeveelheid granaten,
1008 waarvan een derde gifgas bevat tussen de 30.000 en 200.000 ton.

1009

1010 **Communicatie / leidingen**

1011

1012 Meer dan 25 telecommunicatiekabels en drie gaspijpleidingen, gezamenlijk meer dan 1000
1013 km lang bevinden zich in het BNZ, de meeste vertrekken of eindigen in de buurt van
1014 Zeebrugge, Oostende of ter hoogte van Koksijde-Nieuwpoort. Eens de windmolenparken
1015 operationeel zijn komen daar nog de elektriciteitskabels bij.

1016

1017 Voor de aanleg van kabels zijn verschillende vergunningen nodig. Het effect op het marien
1018 milieu is echter beperkt. De aanleg verstoort het mariene milieu door de verplaatsing van
1019 sedimenten en de verstoring van het benthos, andere fauna en de vissen.

1020

1021 **Toerisme en recreatie**

1022

1023 Onze kust is over zijn gehele lengte en gedurende het ganse jaar zeer belangrijk voor zowel
1024 verblijftoerisme, met circa 20 miljoen overnachtingen per jaar en gedurende het laatste
1025 decennium een aanzienlijke stijging van het dagtoerisme (Malfait en Belpaeme, 2007).
1026 Maes et al (2005, p 99) geven in het Gaufre-rapport ook een kaart met de spreiding van het
1027 strandgebruik, overnachtingen en dagtoerisme langs de kust.

1028

1029 Zwerfvuil op het strand is niet alleen een gevolg van het toerisme, maar is een belangrijke
1030 indicator van de vervuiling van het mariene milieu. In het kader van OSPAR vond het project
1031 *Monitoring beach litter 2002-2006* plaats om dit probleem in kaart te brengen (www.marine-litter.net)).

1032

1033 Een aantal vormen van waterrecreatie (yachting/boating, plankzeilen, kitesurfen, duiken,
1034 evenementen op strand en in zee en tenslotte de sportvisserij) kunnen een negatieve impact
1035 op het mariene biodiversiteit hebben. Omdat de gebruikersverenigingen van watersport en
1036 sportvisserij belang hebben bij een gezond marien milieu en rijke biodiversiteit, zijn er in
1037 2005 een aantal gebruikersovereenkomsten afgesloten (zie hoofdstuk 6).

1038

- 1039
- 1040 • Zeilen en motorboten (yachting & boating)

1041

1042 De jachthavens aan de kust behoren tot de grootste in de regio en de jachthaven van
1043 Nieuwpoort met ongeveer 285 ligplaatsen is een van de grootste van NW Europa.
1044 Milieueffecten van jachthavens zijn dezelfde als deze van andere havens (zie MIRA 2006).
1045 De gebruikersovereenkomsten die met een aantal yachting-verenigingen in 2005 zijn
1046 afgesloten gaan over het respecteren van de milieuwetgeving en over het beperken van de
1047 verstoring van de vogels waarvoor de Vogelrichtlijngebieden zijn aangewezen.

1048

- 1049 • Plankzeilen, kitesurfen, surfen, jetskiën, ...

1050

1051 Verscheidene van deze activiteiten worden door vakantiegangers en door leden van een
1052 aantal sportclubs (bvb Vlaamse Vereniging van Watersportverbonden) beoefend. Gegevens
1053 voor de gehele Belgische kust van het aantal gebruikers van deze sporten en van het
1054 gebruik van de zee zijn niet gekend²¹. Het gaat zeker om sportactiviteiten waar veel
1055 belangstelling voor bestaan en waarvoor de vraag toeneemt. De effecten van deze sporten

²¹ Er zijn wel gegevens voor bepaalde clubs, zo telt de VVW-afdeling Heist meer 875 actieve leden (Ewald Deloof, mededeling tijdens het seminarie "De zandbank te Heist, een boeiend fenomeen" van 19 oktober 2007).

1056 op de mariene biodiversiteit werden nog niet voor het BNZ onderzocht. (In Nederland is dit
1057 wel een aandachtspunt in het beleid van bepaalde mariene beschermde gebieden ²²).

1058

1059 • Evenementen op het strand en in zee

1060

1061 Door het toeristisch belang van de kust en de vraag om een breed publiek bijkomend
1062 nieuwe recreatiemogelijkheden te geven, worden op het strand en in zee activiteiten
1063 georganiseerd of vinden deze spontaan plaats (festivals, kerstboomverbrandingen, vuurwerk
1064 tijdens oudejaar,). De impact op het mariene milieu van dergelijke activiteiten is niet
1065 geëvalueerd en is niet in kaart gebracht.

1066

1067 In 2007 vond in Zeebrugge een “powerboat”-race plaats; dit leidde tot een klacht van de FOD
1068 DG5 omdat publicitaire evenementen in Natura 2000 gebieden verboden zijn en omdat geen
1069 milieubeoordeling plaatsvond.

1070

1071 • sportvisserij

1072

1073 De sportvisserij wordt gedefinieerd als vormen van visserij, waarvan de vangsten niet voor
1074 verkoop aan derden bestemd zijn. In het BNZ gaat het om zeehengelen en garnalvisserij
1075 met kleine sleepnetten (MIRA 2006). Op het strand vindt passieve strandvisserij met vaste
1076 netten plaats. Er zijn weinig gegevens van sportvisserij in het BNZ (over de omvang, trend,
1077 vangsten), deels omdat er totnogtoe geen meldingsplicht is. Naar schatting zijn er voor de
1078 vier kusthavens (Nieuwpoort, Oostende, Blankenberge en Zeebrugge) meer dan 100
1079 vaartuigen. De Vlaamse Vereniging van Hengelsportverbonden telt ongeveer 2000
1080 zeesportvissers onder zijn leden.

1081

1082 De zeesportvisserij is niet onderworpen aan vergunningen en wordt geregeld middels
1083 regelgevingen van de Vlaamse Regering (zie www.vvhv.be)²³.

1084

1085 Ook is de impact van de sportvisserij op het mariene milieu nog onvoldoende in kaart
1086 gebracht (zie bvb effect op het benthos van de mariene beschermde gebieden onder
1087 beroepsvisserij). Zeevogelinventarisatie (INBO) geeft een beeld van de densiteit van
1088 zeehengelaars en toont aan dat vooral in de territoriale zee en ook in de buurt van wrakken
1089 gevist wordt (zie MIRA 2006, Fig. pg 46).

1090

1091 Voor de impact van strandvisserij op zeezoogdieren (Bruinvis) zie Haelters en Kerckhof
1092 (2006)

1093

1094

1095 **Beroepsvisserij**

1096

1097 De beroepsvisserij is een belangrijke sector aan de kust hoewel de bijdrage van de
1098 beroepsvisserij (en maricultuur) tot de nationale economie eerder beperkt is (Anon, 2007).
1099 Ingevolge de steeds inkrimpende quota's van het GVB, blijft de jaarlijkse aanvoer van vis
1100 gedurende de laatste 7 jaar met ca 1.000 ton per jaar dalen. De Belgische vloot is ook een
1101 relatief oude vloot met van de 107 vaartuigen 28 die meer dan 30 jaar oud zijn. De huidige
1102 trend van de Belgische vloot is duidelijk dalend, maar dit is ook het geval voor de meeste
1103 Europese landen (ten gevolge van het GVB).

1104

²² In Nederland heeft de Gedeputeerde Staten van Noord-Holland besloten om kitesurfen nog niet toe te laten in een gedeelte van de Waddenzee omdat het effect van kitesurfen op de vogelstand in dit deel van de Waddenzee niet onderzocht is (website Waddenzeevereniging)

²³ Zie ook MMM-wet art 12§2.

1105 Deze Belgische vloot bestaat uit drie segmenten: het groot vlootsegment (motorvermogen
1106 groter dan 221kW), het klein vlootsegment (motorvermogen tot 221 kW), en het
1107 kustvisserssegment (< 221 kW , tonnenmaat van ten hoogste 70 GT en gunstig advies van
1108 visserijadministratie om als kustvisser erkend te worden²⁴. De vier kustvissers mogen
1109 onbeperkt vissen.

1110
1111 De Belgische vloot bestaat vooral uit een boomkorvloot die zich voornamelijk richt op schol
1112 en tong met belangrijke bijvangsten van kabeljauw, rog en bot. Naast de garnaal- en
1113 boomkorvisserij zijn nog een beperkt aantal schepen actief in de bordenvisserij en
1114 warrelnetvisserij . Op dit ogenblik zijn een drietal Belgische beroepsvissers met warrelnetten
1115 op zee actief zijn, aangevuld met een aantal buitenlandse beroepsvissers

1116
1117 In het kader van de beleidsplannen is het belangrijk naar een aantal punten kijken.

1118
1119 • **Wie vist waar?**

1120
1121 Het GVB stelt dat in de EEZ enkel Europese visserij vlootschepen visrecht hebben. In het
1122 Belgische deel van de territoriale zee hebben tussen de 3 en 12 zeemijl ook vissers van het
1123 Nederland (alle soorten) en Frankrijk (Haring) toegang. Tussen de basislijn en de 3 zeemijl,
1124 hebben naast de Belgische kustvissers ook Nederlandse en Franse schepen toegang. In de
1125 praktijk gaat het om een 20-tal Belgische vissersvaartuigen (4 kustvissers en 16 kleinere
1126 vaartuigen die behoren aan het kleine vlootsegment) en een 5-tal Franse en 10-15
1127 Nederlandse vissersvaartuigen (M. Welvaert, Dienst Zeevisserij, pers. med.)

1128
1129 Op basis van zeevogelmonitoring poogt het INBO een beeld te krijgen van de
1130 visserijactiviteiten in het BNZ. Het beeld is echter onduidelijk omdat waarnemingen van
1131 visserijactiviteiten gekoppeld zijn aan de gegevens van de vogeltellingen. Echter, sinds 1
1132 januari 2005 worden alle vissersvaartuigen (langer dan 15m, maar niet deze in gebruik voor
1133 maricultuur en niet deze die enkel binnen de basislijn actief zijn) verplicht om een VMS
1134 systeem aan boord te hebben. Deze VMS gegevens kunnen van groot belang bij het beheer
1135 van mariene beschermde gebieden (Pérez-Ruzafa et al 2007).

1136
1137
1138 • **De effecten van de visserij op vogels**

1139
1140 Wetenschappers van het INBO hebben sinds 1992 systematisch zeevogels gemonitored in
1141 het BNZ en hebben vastgesteld dat een aantal soorten zeevogels in belangrijke mate
1142 geassocieerd zijn met vissersvaartuigen (vooral een aantal meeuwensoorten). De
1143 verspreiding van zeevogels achter vissersvaartuigen is vooral kustgebonden, terwijl in de
1144 diepere wateren veel minder vogels afhankelijk zijn van visserijactiviteiten. Het zijn vooral de
1145 meeuwensoorten die in sterke mate afhankelijk zijn van boomkorvisserij.

1146
1147 Gebieden met de hoogste dichtheid aan niet met schepen geassocieerde zeevogels zijn o.a.
1148 gesitueerd rond de havens van Nieuwpoort, Oostende en Zeebrugge (gebieden waar de drie
1149 Vogelrichtlijngebieden gesitueerd zijn), de westelijke kustbanken, de Vlaamse Banken en
1150 ook wel rond de meeste diepere zandbaken (bijvoorbeeld Thorntonbank, Blighbank,
1151 Oosthinder- en Westhinderbank)²⁵.

1152

²⁴ Besluit van de Vlaamse Regering van 16 december 2005 tot de instelling van de visvergunning en houdende tijdelijke maatregelen voor de uitvoering van de communautaire regeling inzake de instandhouding en de duurzame exploitatie van de visbestanden. (BS 23.01.2006)

²⁵ Stienen (op basis van voorlopige gegevens uit WAKO-project.)

1153 Naast de visserij hebben mogelijk de roro boten die de Havens van Oostende en Zeebrugge
1154 aandoen, door manoeuvrerend gedrag in en voor de havens een positief effect op de
1155 voedselbron voor vogels in deze Vogelrichtlijngebieden.

1156
1157

1158 • **De effecten van de visserij op zeezoogdieren**

1159

1160 De Bruinvis was tot de jaren 50 van de vorige eeuw een algemene soort voor onze kust. De
1161 BMM coördineert sinds 10 jaar het onderzoek naar gestrande Bruinvissen in het BNZ. Het
1162 databestand is (beperkt) online consulteerbaar (<http://www.mumm.ac.be>). Het is duidelijk dat
1163 niet alle dieren die aanspoelden, en waarvan kon aangetoond worden dat ze verdronken
1164 waren in visnetten, omkwamen bij beroepsvisserij.

1165

1166 In de BNZ komen de meeste Bruinvissen om door de warrelnetvisserij.

1167

1168 Het totale aantal dieren dat tussen 1995 en 2006 door verdrinking in visnetten gestorven is,
1169 bedraagt minstens 85, waarvan 71 tussen 2004 en 2006; het aantal dieren waarvan de
1170 doodsoorzaak als 'natuurlijk' bepaald werd, bedraagt 150²⁶. De gegevens geven echter geen
1171 indicatie of de soorten door warrelnetvisserij in de mariene beschermde gebieden omkomen.

1172

1173 De laatste jaren was een relatief hoog aantal dieren aangespoeld na bijvangst in de
1174 strandvisserij. Er is duidelijk een stijging in het aantal Bruinvissen die op het strand
1175 aanspoelen, hetgeen er op ook wijst dat de soort algemener voorkomt in het zuidelijke deel
1176 van de Noordzee, vooral in de winterperiode en in de vroege lente.

1177

1178

1179 • **De effecten van de boomkorvisserij op het benthos**

1180

1181 Het Habitatrichtlijngebied Trapegeer Stroombank is als beschermd marien gebied
1182 aangewezen voor de bescherming van de permanent met zeewater overstroomde
1183 zandbanken en de daarmee geassocieerde bodemfauna. Ook zijn in de
1184 Vogelrichtlijngebieden (SBZ1, SBZ2, en SBZ3) de instandhouding van de biotopen en
1185 leefgebieden van de beschermde vogelsoorten een beschermingsdoelstelling en omdat het
1186 benthos deel uitmaakt van het leefgebied, moet het effect van de boomkorvisserij op benthos
1187 ook in vogelrichtlijngebieden geëvalueerd worden.

1188

1189 De impact van boomkorvisserij op het benthos is uitvoerig gedocumenteerd:

1190

1191 ✓ Recent onderzoek toont aan dat de platvisboomkor door haar druk de zeebodem
1192 1 tot 8 cm penetreert en de morfologie wijzigt (zie Paschen et al. 1999), hetgeen
1193 leidt tot beschadigen en doden van niet-doelsoorten voor de visserij en
1194 wijzigingen van de benthische productie (Kaiser et al 2006);

1195 ✓ Invloed van boomkorvisserij op benthos moet geëvalueerd worden in het licht van
1196 de natuurlijke dynamiek (vooral getijdestromingen)

1197 ✓ De studies naar de effecten van boomkor op benthos verschillen naargelang het
1198 gebruikte vistuig, de intensiteit van de verstoring, het bodemtype, de bestudeerde
1199 gemeenschappen (zie oa Kaiser et al 2006, Collie et al 2000, ICES 2006);

1200 ✓ Een beperkt aantal studies hebben langetermijneffecten onderzocht (bv
1201 Philippart 1998)

1202 ✓ Vergelijkend onderzoek van reductie van boomkor, toont aan dat in de gebieden
1203 waar het gesleept vistuig het meest wordt gelimiteerd, de biomassa en de
1204 soortenrijkdom van epifauna significant groter is (Blyth et al. 2004);

²⁶ Haelters (op basis van gegevens uit WAKO-project.)

- 1205 ✓ ICES 2007b stelt dat soorten die groot zijn een fragiele morfologie hebben en
1206 weinig mobiel zijn geassocieerd worden met toenemende kwetsbaarheid en dat
1207 boomkor in vergelijking met bordentrawls en zegens het meest beschadigende
1208 vistuig is²⁷;
1209 ✓ ICES 2007b²⁸ besluit dat de enige manier om de effecten van gesleept vistuig
1210 effectief te verminderen het uitsluiten van dit type visserij is in gebieden waar
1211 benthos van belang is;
1212 ✓ Er zijn zeer weinig gegevens over het effect van boomkor in modderige habitats –
1213 er wordt bijvoorbeeld amper met de boomkor in modderige substraten gevestigd. In
1214 zandige substraten heeft de boomkor een significante impact, maar zou het
1215 herstel sneller zijn (Kaiser et al 2006).
1216
1217

1218 Bij de evaluatie van de impact van de boomkorvisserij dient met het volgende rekening
1219 gehouden te worden:
1220

- 1221 ✓ De boomkorvisserij in het BNZ kwam vooral in de jaren 60 tot ontwikkeling,
1222 hoewel ze reeds lang voorheen werd toegepast; Vijftig jaar boomkorvisserij leidde
1223 tot een verandering in de samenstelling en omvang van het benthos en er stelde
1224 zich een nieuw dynamisch evenwicht in (zie oa Phillipart, 1998).
1225 Gemeenschappen met laag productieve en traag reproducerende soorten zijn
1226 vervangen door hoogproductieve opportunisten;
1227 ✓ De meeste studies over de invloed van de boomkorvisserij op het benthos in
1228 zandbankecosystemen in de Noordzee, onderzoeken de impact van de
1229 boomkorvisserij op reeds min of meer zwaar door boomkorvisserij geaffecteerde
1230 systemen of systemen waar zich een dynamisch evenwicht heeft ingesteld. Er
1231 zijn weinig gegevens gekend over de fauna en flora van het benthos in de
1232 mariene beschermde gebieden van vòòr de start van de boomkorvisserij (het
1233 probleem van de “shifting baseline”)
1234 ✓ Gezien de invloed van de boomkorvisserij op het benthos van onze
1235 zandbankecosystemen is er nood aan onderzoek naar het effect van stopzetting
1236 van boomkorvisserij op het benthos van de zandbankecosystemen. Waar leidt dit
1237 naar toe? Wat levert natuurlijkheid aan biodiversiteitswaarde op? Wat is het
1238 effect op invasieve soorten als *Ensis directus*?
1239

1240 Redant en Polet (2002) beschrijven de garnalvisserij in het BNZ en wijzen op de
1241 bijvangst van op het epibenthos (zeesterren, krabben, ...). Om de impact van de boomkor
1242 in de garnalvisserij te beperken, ontwikkelt het ILVO een pulskor.
1243
1244

1245 **Maricultuur**

1246

1247 Onder maricultuur wordt aquacultuur op zee verstaan. In het BNZ vond tussen 2001 en
1248 2004 een proefproject plaats van mosselkweek op hangstructuren en in 2005 werden 4
1249 concessiegebieden aangevraagd. In de concessiezone, 10 km in zee voor Nieuwpoort zijn
1250 op dit ogenblik een 60-tal mosselkooien in gebruik. Mosselcultuur is zoals andere vormen
1251 van maricultuur een industriële activiteit, mag dus niet plaatsvinden in Vogel en
1252 Habitatrichtlijngebieden en is afhankelijk van een vergunning en milieueffectenrapport. Er
1253 zijn op dit ogenblik nog geen aanvragen van andere vormen van maricultuur, hoewel in het
1254 NSP voor de Belgische visserijsector belangstelling toont voor andere vormen van
1255 maricultuur en door ILVO voorbereidend onderzoek plaatsvindt (uitzetten van pootvis, open
1256 zeeboerderij, schelpdierenkweek in open zee).

²⁷ (WAKO-rapport pg 4.14

²⁸ in WAKO-rapport pg 4.14

1257
1258
1259
1260
1261
1262
1263
1264
1265
1266
1267
1268
1269
1270
1271
1272
1273
1274
1275
1276
1277
1278
1279
1280
1281
1282
1283
1284
1285
1286
1287
1288
1289
1290
1291
1292
1293
1294
1295

De milieu-impact van maricultuur is verscheiden. Er is de verwachte competitie voor voedsel en de impact hiervan op de verschillende trofische niveaus en het natuurlijke milieu, de toename van faeces en speudofaeces en het effect op de zeebodem en hiermee geassocieerde fauna en flora, de uitstoot van anorganische meststoffen, de anti-biotica, en tenslotte het probleem door de introductie van niet-inheemse soorten.

Gezien de toenemende interesse voor maricultuur en de verwachte impact van de introductie van niet-inheemse soorten op het milieu, heeft de Europese Raad op 11 juni 2007 een verordening goedgekeurd (Verordening 708/2007) inzake het gebruik van uitheemse en plaatselijk niet-voorkomende soorten in de aquacultuur

- **De effecten van de visserij op andere componenten van het mariene milieu**

Effecten op bijvangst en energieconsumptie: Vanuit het ILVO zijn een aantal projecten opgestart om de milieu-impact van de boomkorvisserij te verminderen; deze proefprojecten hebben op de eerste plaats tot doel de bijvangst en de energieconsumptie te beperken. Toch is er ook een belangrijke proefproject (pulskor) om de negatieve impact op de zeebodemfauna door garnaalvisserij met sleepnetten te beperken.

Zwerfafval: Zwerfafval is één van de drukken op het marien milieu dat door de Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie als prioritair beschouwd wordt om in kaart te brengen en maatregelen hieromtrent te ontwikkelen. In de bijlage 1 van deze Kaderrichtlijn (kwalitatief beschrijvende elementen voor de omschrijving van de goede milieutoestand) wordt vermeld dat de eigenschappen van, en de hoeveelheden zwerfvuil op zee geen schade mogen veroorzaken aan het kust- en mariene milieu.

Van 15/12/06 tot 14/10/07 werd samen met de Stichting Duurzame Visserij-ontwikkeling (SDVO) en AGHO, een proefproject uitgevoerd om de doenbaarheid van een “fishing for litter” initiatieven in het BNZ te evalueren. De SDVO werd gekozen omdat het een natuurlijke partner is in het visserijwereld en AGHO werd gekozen omdat het enig vergunde bedrijf was voor de behandeling van de betrokken afval.

1295
1296

MENSELIJK IMPACT OP:	Trapegeer - Stroombank		SBZ1		SBZ2		SBS3		BvH	
	S	H	V	H	V	H	V	H	S	H
ECONOM. ACTIVITEIT										
Scheepvaart										
Havenactiviteit										
Baggeractiviteiten										
Zand/gravelwinning										
Windenergie										
Leidingen & kabels										
MILITAIRE ACTIVITEIT	T		T		T					
RECREATIE										
Zeilen / yachting			T		T		T			
Plankzeilen, kitesurfen...			T		T		T		T	
Strandevenementen		T		T		T		T		T
VISSERIJ										
Sportvisserij										
boomkor		G?		G?		G?		G?		
garnaalvisserij		G?		G?		G?		G?		
lijnvissen										
warrelnetten										
Beroepsvisserij										
boomkor		G?		G?		G?		G?		
Garnaalvisserij		G?		G?		G?		G?		
lijnvissen										
warrelnetten										
marikultuur										
VERVUILING										
Olie	T	T	T	T	T	T	T	T	T	T
chemisch										
Eutrofiëring	G	G	G	G	G	G	G	G	G	G
geluid	T		T		T		T		T	

1297

Impact niet relevant	
Mogelijk relevante impact	
Eerder beperkte impact	
Eerder belangrijke impact	
Tijdelijke en lokale impact van beperkte duur	T
Gebiedsdekkende impact	G

1298
1299
1300
1301
1302
1303

Tabel 2: overzicht impact activiteiten op doelsoorten en natuurlijk habitat in mariene beschermde gebieden. Menselijke impact op **S** (soorten waarvoor het gebied is ingesteld als Habitatrichtlijngebied), **H** (natuurlijk habitatype waarvoor Habitatrichtlijngebied is aangemeld of habitat voor de vogelsoorten waarvoor het gebied is ingesteld), **V** (vogelsoorten waarvoor het Vogelrichtlijngebied is ingesteld).

1304 **5. TOEGELATEN EN VERBODEN ACTIVITEITEN**

1305

1306 In dit hoofdstuk wordt een beknopt overzicht gegeven van de toegelaten en de verboden
1307 activiteiten in de mariene beschermde gebieden²⁹.

1308

1309 De meeste verboden en toegelaten activiteiten zijn te vinden in een aantal Belgische
1310 federale regelgevende documenten; de belangrijkste zijn de wet van 20 januari 1999 ter
1311 bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van
1312 België³⁰ en de wet houdende de wijziging van de MMM-wet van 17 september 2005³¹, het
1313 soortenbeschermings KB van 21 december 2001 en het KB van 14 oktober 2005 tot
1314 instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de
1315 zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. Een overzicht van de toegelaten en
1316 verboden activiteiten wordt verder gegeven.

1317

1318 Voor een plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het
1319 mariene beschermde gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of
1320 projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied gelden bijzondere regels. Deze
1321 regels dienen toegepast te worden zonder afbreuk te doen aan de algemeen van toepassing
1322 zijnde milieueffectenbeoordeling op plan- en projectniveau én de vergunnings- en
1323 machtigingsregels op projectniveau.

1324

1325 **5.1. Wat te doen met plannen en projecten?**

1326

1327 Voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het
1328 mariene beschermde gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of
1329 projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, dient volgens de EU-
1330 regelgeving een passende beoordeling gemaakt te worden (zie ook EC 2000):

1331

1332 • De milieueffectenbeoordeling³² houdt rekening met de instandhoudingsdoelstellingen
1333 van het gebied.

1334 • Indien de milieueffectenbeoordeling (na publieke consultatie) zekerheid verschaft dat
1335 het plan of project de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal
1336 aantasten, kan het project of plan worden uitgevoerd;

1337 • Indien er toch significante negatieve gevolgen worden verwacht, moeten er
1338 alternatieven ontwikkeld worden om de significante gevolgen te vermijden;

1339 • Indien er geen alternatieve oplossingen mogelijk zijn en het plan of project toch om
1340 dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van
1341 sociale of economische aard toch moet worden gerealiseerd, worden
1342 compenserende maatregelen genomen om de algemene samenhang van het Natura
1343 2000 te bewaren.

1344 • De Europese Commissie wordt van de compenserende maatregelen op de hoogte
1345 gebracht.

²⁹ Dit hoofdstuk beantwoordt aan art. 7.&1.1° van het KB van 14 oktober 2005 tot instelling van speciale beschermingszones en speciale zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België, hetgeen verwijst naar de informatie van de van toepassing zijnde beschermingsmaatregelen in het beschermd marien gebied.

³⁰ Hierna MMM-wet genoemd

³¹ Hierna MMM-wetwijziging genoemd

³² Zie KB van 9 september 2003 houdend de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het marine milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België en het KB van 7 september houdende de procedure tot vergunning en machtiging van bepaalde activiteiten in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

1346 De Europese regelgeving van de Habitatrichtlijn is door het KB tot instelling van mariene
1347 beschermde gebieden omgezet. Wat de procedure van de milieueffectenbeoordeling betreft,
1348 wordt verwezen naar het KB van 9 september.

1349
1350 De omzetting van de EU-Habitatrichtlijn (zie kader) tot instelling van de mariene beschermde
1351 gebieden wijkt evenwel enigszins af van de Habitatrichtlijn. Zo maakt de Habitatrichtlijn geen
1352 onderscheid tussen de plannen en projecten die plaatsvinden binnen de Natura 2000
1353 gebieden en deze die plaatsvinden buiten Natura 2000 gebieden. Relevant criterium is of
1354 het plan of project significante gevolgen kan hebben voor het betrokken gebied. Dit betekent
1355 dat de milieueffecten ook moeten geëvalueerd worden voor plannen of projecten die
1356 betrekking hebben op activiteiten buiten de beschermde gebieden, bvb. op het strand of op
1357 een afstand van de speciale beschermingszone of speciale zone voor natuurbehoud. (De
1358 artikelen 6 en 11 van het KB tot instelling van de mariene bescherming, beperken een
1359 dergelijke milieueffectenbeoordeling tot die plannen en projecten die effectief plaatsvinden
1360 binnen de beschermde gebieden).

Inhoud artikelen 6 en artikel 11 van het KB tot instelling van mariene beschermde gebieden

§ 1 In de speciale beschermingszones / speciale zones voor natuurbehoud wordt voor elk plan of project dat niet direct verband houdt met of nodig is voor het beheer van het gebied, maar afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten significante gevolgen kan hebben voor zo'n gebied, een passende beoordeling gemaakt van de gevolgen voor het gebied volgens de procedure, ingesteld bij het KB van 9 september 2003 houdende de regels betreffende de milieueffectenbeoordeling in toepassing van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheden van België.

§ 2. Voor de toepassing van paragraaf 1 van dit artikel wordt het geheel van de activiteiten en verwezenlijkingen die door het plan, programma of project beoogd worden, beschouwd als een activiteit in de zin van artikel 5 van het bedoelde koninklijke besluit. Het maakt het voorwerp uit van de passende beoordeling, zonder afbreuk te doen aan de specifieke beoordelingen waaraan de effecten van de aan een vergunning of machtiging onderworpen activiteiten, onderworpen blijven.

§ 3. De beoordeling houdt rekening met de instandhoudingsdoelstellingen van het betrokken gebied. Gelet op de conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied en onder voorbehoud van het bepaalde in § 4, geeft de Minister slechts toestemming voor dat plan of project nadat hij de zekerheid heeft verkregen dat het de natuurlijke kenmerken van het betrokken gebied niet zal aantasten.

§ 4. Indien een plan of project, ondanks negatieve conclusies van de beoordeling van de gevolgen voor het gebied, bij ontstentenis van alternatieve oplossingen, om dwingende redenen van groot openbaar belang, met inbegrip van redenen van sociale of economische aard, toch moet worden gerealiseerd, geeft de Minister slechts toestemming voor dat plan of project nadat hij de zekerheid heeft verkregen dat alle nodige compenserende maatregelen worden genomen om te waarborgen dat de algehele samenhang van het Natura 2000-netwerk, zoals ingesteld bij de habitatrichtlijn, bewaard blijft. Hij stelt de Europese Commissie op de hoogte van de genomen compenserende maatregelen.

1362
1363
1364
1365
1366
1367
1368
1369

5.2. Wat te doen met plannen en programma's?

Voor plannen en programma's die opgesteld zijn of aangenomen worden door overheden (federaal, regionaal, of lokaal) of die door een overheid worden opgesteld om aangenomen te worden door een wetgevende procedure door het parlement of regering en voor plannen en programma's die door wetgevende, regelgevende en administratieve bepalingen zijn voorgeschreven, heeft België de Europese Richtlijn³³ voor Strategische Milieubeoordeling

³³ Richtlijn 2001/42/EG van het Europees Parlement en de Raad van 27 juni 2001 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu van bepaalde plannen en programma's.

1370 (Strategic Environmental Assessment, 2001/42/EG) omgezet³⁴. Volgens deze richtlijn
 1371 moeten degenen die plannen of programma's uitwerken de impact ervan op het milieu
 1372 beoordelen en het publiek inspraak geven. De wet biedt drie duidelijke voordelen: een
 1373 globale beoordeling van de gevolgen, de integratie van milieuoverwegingen vanaf de
 1374 uitwerking van het plan of programma en de raadpleging van het publiek (zie
 1375 www.health.fgov.be).

1377 5.3. Toegelaten en verboden activiteiten

1378
 1379 De algemene stelregel is dat in speciale beschermingszones en in speciale zones voor
 1380 natuurbehoud alle activiteiten toegelaten zijn, tenzij deze die door de regelgeving zijn
 1381 verboden. Echter, voor sommige activiteiten is de federale overheid bevoegd, voor andere
 1382 de Vlaamse overheid. In de volgende tabel wordt een overzicht gegeven van activiteiten, of
 1383 deze al dan niet toegelaten zijn, of er vergunningen/machtigingen nodig zijn en hoe het zit
 1384 met activiteiten in en buiten de mariene beschermde gebieden (waarop dit beleidsplan
 1385 betrekking heeft).

1386
 1387 Deze lijst kan als referentie gebruikt worden voor hetgeen al dan niet toegelaten of verboden
 1388 is in de mariene beschermde gebieden of in het BNZ. Bij deze lijst dient opgemerkt te
 1389 worden dat de principieel niet-verboden activiteiten, zowel binnen als buiten de mariene
 1390 beschermde gebieden, dienen te beantwoorden aan de geldende machtigings- en
 1391 vergunningsregelgeving, voor zover van toepassing.

1392
 1393 De toekenning van concessies voor de exploratie en exploitatie van minerale en andere niet-
 1394 levende rijkdommen van het Belgische continentaal plat wordt door de wet van 13 juni 1969
 1395 inzake de exploratie en de exploitatie van niet-levende rijkdommen van de territoriale zee en
 1396 het continentaal plat geregeld. Een aantal activiteiten die onder de bevoegdheid van het
 1397 Vlaamse Gewest vallen (de havens en hun aanhorigheden, de zeewering, de loodsdiensten
 1398 en de bebakeningsdiensten naar de haven, evenals de reddings- en sleepdiensten op zee),
 1399 inclusief de werken en activiteiten, met inbegrip van het baggeren, die noodzakelijk zijn voor
 1400 de uitoefening van deze bevoegdheden, worden dan weer door Vlaamse regelgeving gevat.
 1401 Daarbij komt nog, en dit is verschillend van de activiteiten die vallen onder voormelde wet
 1402 van 13 juni 1969, dat deze activiteiten niet verboden kunnen worden op basis van artikel 8,
 1403 §3 MMM-wet (mogelijkheid voor de Koning om in de speciale beschermingszones en de
 1404 speciale zones voor natuurbehoud bepaalde activiteiten geheel of gedeeltelijk te verbieden).

Activiteit	Binnen het mariene beschermde gebied	In het Belgische deel van de Noordzee	Referentie naar wetgeving en nota's
Toezicht & monitoring			
Toezicht en controle	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 8. §§1 en 3
Monitoring en wetenschappelijk onderzoek, door of met toestemming van de overheid	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 8, §§1 en 3 Wetenschappelijk onderzoek behoeft geen vergunning door minister conform MMM-wet art 25, §3
Scheepvaart en transport			
Scheepvaart	Toegelaten (°)	Toegelaten	MMM-wet art 8. §§ 1 en 3 (°): scheepvaart kan beperkt

³⁴ De wet van 13 februari 2006 betreffende de beoordeling van de gevolgen voor het milieu voor bepaalde plannen en programma's en de inspraak bij het publiek bij de uitwerking van de plannen en programma's in verband met het milieu (BS van 10.03.2006).

			worden in de gerichte en integrale reservaten, alsook in de speciale beschermingszones en de speciale zones voor natuurbehoud, middels art. 20 van de MMM-wet .
Doorvaart van hogesnelheidsvaartuigen, behouden in uitzonderlijke omstandigheden.	Verboden in SBZ1 en SBZ2 in de periode van 1 december tot 15 maart (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2001 instelling marien beschermde gebieden; art 7) (Oefeningen die als militaire activiteiten beschouwd kunnen worden, vallen niet onder het hiernaast vermelde verbod).
Oefenen met helikopters op minder dan 500 ft.	Verboden in SBZ1 en SBZ2 tussen 1 december en 15 maart (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7). (Oefeningen die als militaire activiteiten beschouwd kunnen worden, vallen niet onder het hiernaast vermelde verbod).
Visserij en maricultuur			
Beroepsvisserij	Toegelaten (°)	Toegelaten (°)	MMM-wet art 8, §§ 1 en 3 activiteit onder bevoegdheid van het Vlaamse Gewest
Maricultuur	Verboden (°)	Toegelaten	(°) Verboden in beschermde gebieden omdat het een activiteit van publicitaire en commerciële ondernemingen is
Vangst en bijvangst walvisachtigen (Cetacea) en zeehonden (Pinnipedia)	Verboden	Verboden	MMM-wet art. 13 & 14 Verplichting om levende en niet gewonde dieren onmiddellijk vrij te laten en meldingsplicht. Voor zulke dieren in nood, gewond of dood is er een opvangprocedure
Storten van bijvangst, niet verwerkte vis, visafval	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 16, §3. (Let wel: voor de gerichte en integrale mariene reservaten afhankelijk van feit of deze activiteiten onder definitie "zeeverij" vallen of niet.)
Militaire activiteiten			
Militaire activiteiten	Toegelaten (°)	Toegelaten	MMM-wet art 8, §1 Militaire overheid dient alles in het werk te stellen om schade en milieuverstoring te voorkomen, echter zonder dat de inzet van de krijgsmacht in het gedrang komt en rekening houdend met het statuut van het militair domein.
Recreatie			
Sportvisserij	Toegelaten (°)	Toegelaten (°)	MMM-wet art.12, §2 Gewijzigd in 2007: Koning kan op voordracht van de minister maatregelen nemen om de sportvisserij te beperken in de

			zeegebieden.
Watersportwedstrijden	Verboden in SBZ1 en SBZ2 (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7)
Doorvaart van hogesnelheidsvaartuigen behouden in uitzonderlijke omstandigheden	Verboden in SBZ1 en SBZ2 (toegelaten in SBZ3)	Toegelaten	KB 14 okt 2005 instelling marien beschermde gebieden; art 7
Jacht op vogels en zeezoogdieren	Verboden	Verboden	MMM-wet art 12, §1
Introductie soorten / bestrijding soorten			
Opzettelijke introductie van niet-inheemse organismen in zeegebieden	Verboden tenzij vergunning	Verboden tenzij vergunning	MMM-wet art. 11, §1 – de introductie mag geen invloed hebben op de plaatselijke biota (Zie ook procedure KB 2001 soortenbescherming)
Onopzettelijke introductie van niet-inheemse soorten via ballastwater	Verboden	Verboden	MMM-wet art 11, § 2 Niet verboden, maar kan verboden worden door de Koning.
Bestrijding of verwijdering van niet-inheemse soorten die onvrijwillig of in overtreding met de wet worden geïntroduceerd	Toegelaten (°)	Toegelaten(°)	MMM-wet art 11, §3 (°) na advies van bevoegde wetenschappelijke instelling
Opzettelijke introductie van genetisch gemodificeerde organismen	Verboden	Verboden	MMM-wet art 11, §4
Industriële activiteiten			
Verbranding op zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 15, §§1 en 2, (art. 1,16° voor definitie van verbranding)
Storten in zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 16, §§1 en 2, (art. 1,15° voor definitie van 'verbranding')
Storten van baggerspecie en storten van inerte materialen van natuurlijke oorsprong	Toegelaten, behoudens in de speciale zones voor natuurbehoud (Habitatrichtlijn-gebieden)	Toegelaten in daartoe aangeduide gebieden.	MMM-wet, art. 16, §3, (iii) en (iv) KB van 14 oktober 2005, art. 10
Verstrooien van as van gecremeerde lijken	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 16, §3, (i)
Directe lozingen in zeegebieden	Verboden	Verboden	MMM-wet art 17 (art. 1, 17° voor definitie van 'directe lozing') Onderstaand type lozingen zou ik apart bespreken, vermits aparte regeling ook (geen principieel verbod) en art 19 wat betreft normale exploitatielozingen bij offshore activiteiten.
Activiteiten van burgerlijke bouwkunde	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art 25, §1, (i) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10
Graven van sleuven en ophogen van de zeebodem	Toegelaten	Toegelaten	MMM-wet art 25, §1, (ii)
Industriële activiteiten	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art. 25, §1, (v) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10
Activiteiten van publicitaire en commerciële ondernemingen	Verboden	Toegelaten	MMM-wet art. 25, §1, (vi) KB van 14 oktober 2005, artt. 5 en 10

1407
1408
1409
1410
1411
1412
1413
1414
1415
1416
1417
1418

Tenslotte wordt in de volgende tabel de soortenbescherming in de BNZ weergegeven. Zie de MMM-wet (art 10 tot 14) en het KB van 21 december 2001 in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van België. De volgende soorten of soortengroepen zijn in het BNZ beschermd: Walvisachtigen, Vinpotigen (zeehonden, etc.), de Otter (*Lutra lutra*), zeeschildpadden, de Steur (*Acipenser sturio*), de Elft (*Alosa alosa*), de Houting (*Coregonus oxyrhynchus*), zeeduikers (*Gavidae*), zee-eenden (*Melanitta* sp), de Eidereend (*Somateria molissima*), futen (*Podicipedidae*), sternens (*Sterna* sp.), plevieren (*Charadriidae*), de Zeepriik (*Petromyzon marinus*), de Rivierpriik (*Lampetra fluviatilis*) en de Fint (*Alosa fallax*). Onder het GVB is het illegaal om in alle Europese wateren de Witte Haai (*Carcharodon carcharias*) en Reuzenhaai (*Cetorhinus maximus*) te vissen, aan boord te houden en aan land te brengen. (zie tabel 3).

	1	1	1	2	2	2	2	3	3	3	3	3	3	3	3	3
Verbod op:	Walvisachtigen	Vinpotigen (zeehonden, etc.)	Otter	Zeeschildpadden	Steur (<i>Acipenser sturio</i>)	Elft (<i>Alosa alosa</i>)	Houting (<i>coregonus oxyrhynchus</i>)	Zeeduikers (<i>Gavidae</i>)	Zee-eenden (<i>Melanitta</i>)	Eidereend (<i>Somateria molissima</i>)	Futen (<i>Podicipedidae</i>)	Sternen (<i>Sterna</i> sp.)	Plevieren (<i>Charadriidae</i>)	Zeepriik (<i>Petromyzon marinus</i>)	Rivierpriik (<i>Lampetra fluviatilis</i>)	Fint (<i>Alosa fallax</i>)
Verbod op het vangen, verwonden en doden	X	X	X	X	X	x	x	X	X	X	X	X	X	X	X	X
Verbod op het opzettelijk verstoren tijdens periodes van voortplanting, afhankelijkheid van de jongen, overwintering en trek	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	x
Onopzettelijke verstoring voor zover redelijkerwijs mogelijk vermijden tijdens periode van voortplanting, overwintering en trek				X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	x
Vermijden in het bijzonder van verstoring van exemplaren of groepen in het winterhalfjaar (1 november tot 30 april)								X	X	X	X					
Vermijden in het bijzonder van verstoring van broedplaatsen op land van deze soorten vanuit zeegebieden												X	X			
Beschadiging of vernieling van voortplanting of rustplaatsen	X	X	x													
Verbod van in bezit hebben, vervoeren, verhandelen, te ruilen of te koop aan te bieden	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Tabel 3: soorten of soortengroepen die in het BNZ beschermd zijn.

1419

1419
1420
1421
1422
1423
1424
1425
1426
1427
1428
1429

6. GEBRUKERSOVEREENKOMSTEN

Het beheer van beschermde gebieden kan niet op een efficiënte manier gebeuren zonder de gebruikers van deze gebieden bij de voorbereiding, besluitvorming en de uitvoering van het beleid te betrekken. Mariene beschermde gebieden vormen hierop geen uitzondering.

Het federale beleid heeft deze wens een juridische basis gegeven door in de wijziging van de MMM-wet de gebruikers en de gebruikersovereenkomst te definiëren.

Wie is “gebruiker” van een marien beschermd gebied?	Elke natuurlijke persoon of rechtspersoon van privaatrechterlijke of publiekrechtelijke aard, die recreatieve of professionele activiteiten in de beschermde gebieden uitoefent.
Wat is een “Gebruikersovereenkomst”?	Een overeenkomst tussen de minister en de gebruikers van een beschermd marien gebied, houdende maatregelen ter bescherming van deze gebieden.

1430
1431
1432
1433
1434
1435
1436
1437
1438
1439
1440
1441
1442
1443
1444
1445
1446
1447
1448
1449

Daarnaast is door de goedkeuring van het KB van 14 oktober 2005³⁵ de gebruikersovereenkomst of gebruikersovereenkomsten in de beleidsplanning van de mariene beschermde gebieden geïntegreerd en dit is gebeurd op verschillende manieren.

- **Overleg:** de overeenkomst wordt afgesloten na overleg met de gebruikers van een beschermd marien gebied (art 4§1); gebruikers duiden een afgevaardigde aan voor de overlegvergaderingen (art 5§2)
- **Duur van de overeenkomst:** deze wordt afgesloten voor een bepaalde duur en loopt af wanneer het beleidsplan voor het gebied afloopt (art 4§2)
- **Opzegging:** bij herhaald, opzettelijk of niet opzettelijk, niet respecteren van de gebruikersovereenkomst, kan de minister de overeenkomst éézijdig opzeggen.
- **Evaluatie:** de gebruikersovereenkomsten worden op hun effect geëvalueerd (art 7§1,°4)

6.1. Bestaande gebruikersovereenkomsten

Op 14 oktober 2005 sloot de minister voor een periode van drie jaar en voor elk van de beschermde mariene gebieden, gebruikersovereenkomsten af met een aantal gebruikers:

Verbond Vlaamse Watersportverenigingen Watersportlaan 11, 8620 Nieuwpoort	www.vvw.be
Vlaamse Vereniging Hengelsport Verbonden Astridlaan 30, 8370 Blankenberge	www.vvhv.be
Zeehengelsport Ryhovenlaan 229, 9000 Gent	
Nautiv Witte Burg 70, 8670 Koksijde	www.nautiv.be
Nautibel Priester Cuypersstraat 3, 1040 Brussel	www.nautibel.be
Vlaamse Yachting Federatie Zuiderlaan 13, 9000 Gent	www.vyf.be

1450 Engagementen van de gebruikers

³⁵ KB van 14 oktober 2005. – Koninklijk besluit betreffende de voorwaarden, sluiting, uitvoering en beëindiging van gebruikersovereenkomsten en het opstellen van beleidsplannen voor de bescherming van mariene gebieden onder de rechtsbevoegdheid van België.

1451
1452 De overeenkomsten houden engagementen van de gebruikers die verschillen per
1453 beschermd marien gebied en die dezelfde zijn voor elk van de mariene beschermde
1454 gebieden.
1455
1456 Per gebied is het volgende overeengekomen:
1457
1458 • Habitatrichtlijngebied
1459
1460 De gebruikers leveren een maximale inspanning om bij te dragen tot de bescherming van het
1461 gebied door het respecteren van de geldende wetgeving. Er wordt aanbevolen om
1462 gedurende het ganse jaar:
1463 - geen wrakken te bevissen;
1464 - het toebrengen van schade aan de zeebodem te vermijden, ondermeer door het voor
1465 anker gaan;
1466 - het respecteren van de fauna en flora op zee;
1467 - geen toiletwater, giftig of toxisch water te lozen, maar te deponeren in de havens in de
1468 daartoe bestemde opslagvoorzieningen;
1469 - geen afval overboord te gooien, maar gebruik te maken van de recyclagevoorzieningen
1470 aan wal;
1471 - geen objecten te kopen gemaakt van beschermde soorten of van archeologische
1472 onderwatervondsten;
1473
1474
1475 ▪ Vogelrichtlijngebieden
1476
1477 De gebruikers van de SBZ1, SBZ2 en SBZ3 leveren een maximale inspanning om bij te
1478 dragen tot de bescherming van het gebied door het respecteren van de geldende wetgeving.
1479 Er wordt aanbevolen tijdens de periode van 1/12 tot 15/3 wanneer de Fuut het SBZ1 en
1480 SBZ2 als pleisterplaats gebruikt een minimale verstoring van het gebied te verzekeren. Wat
1481 gemotoriseerde vaartuigen wordt aanbevolen de voorkeur te geven aan:
1482 - activiteiten dicht bij de kustlijn (0.5 zeemijl)
1483 - een route die het gebied minimaal doorkruist;
1484 - een beperking van de snelheid en de dichtheid van het aantal aanwezige vaartuigen,
1485 zonder de veiligheid van deze in gevaar te brengen;
1486
1487 De gebruikers worden aanbevolen om gedurende het ganse jaar:
1488
1489 - geen toiletwater, giftig of toxisch water te lozen, maar te deponeren in de havens in de
1490 daartoe bestemde opslagvoorzieningen;
1491 - geen afval overboord te gooien, maar gebruik te maken van de recyclagevoorzieningen
1492 aan wal;
1493 - het respecteren van de fauna en flora op zee;
1494 - geen objecten te kopen gemaakt van beschermde soorten of van archeologische
1495 onderwater-vondsten;
1496
1497
1498 ▪ Gericht marien reservaat
1499
1500 In Gerichte Mariene Reservaten (Baai van Heist) zijn alle activiteiten verboden, behoudens
1501 deze die toegelaten zijn (hier wordt verwezen naar art.5 van het KB dat het "gericht marien
1502 reservaat van de Baai van Heist instelt en dit in verband het art 8 van de wet Marien Milieu
1503 van 1999). Het komt er op neer dat in de Baai van Heist enerzijds de scheepsvaart
1504 verboden is en anderzijds de twee activiteiten die onder de gebruikersovereenkomst vallen,

1505 zoals de niet gemotoriseerde watersporten en de gemotoriseerde begeleiding of
1506 reddingsoperaties.

1507
1508 Ter ondersteuning van de engagementen in de verschillende beschermde gebieden,
1509 informeren de gebruikers hun leden en klanten om de doelstelling van de beschermde
1510 gebieden te respecteren. Ze gebruiken hiervoor hun eigen kanalen, alsook de website
1511 www.de-Noordzee.be van de federale overheid en het informatiemateriaal dat de federale
1512 overheid ter beschikking stelt.

1513 Engagementen van de federale overheid

1514
1515 De federale overheid (FOD Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu,
1516 DG 5 leefmilieu) voorziet in:

- 1517
- 1518
- 1519 • Actuele en gebruiksvriendelijke informatie op haar website (www.de-Noordzee.be), in
1520 het bijzonder de geldende federale en gewestelijke wetgeving, andere bepalingen en
1521 relevante informatie en links;
- 1522 • Permanente informatieborden aan de kust vanaf 2006, met name in de jachthavens
1523 en kustgemeenten;
- 1524 • De nodige administratieve ondersteuning bij het aanvragen van subsidies in het
1525 kader van Natura 2000 / Interreg of andere EU-programma's;
- 1526 • De Bruinvislijn, 080092595, waar het volgende kan gemeld worde: olievlekken,
1527 vogels, dolfinnen ,zeehonden, en incidenten.
- 1528

1529

1530 **6.2. Evaluatie van de gebruikersovereenkomsten**

1531
1532 De overeenkomsten werden tijdens een gezamenlijke vergadering van gebruikers en DG 5
1533 geëvalueerd.

1534
1535 De gebruikers hebben hun leden en klanten via de geëigende kanalen (websites, publicaties,
1536 nieuwsbrieven ...) van de gebruikersovereenkomsten geïnformeerd en hun leden en klanten
1537 verzocht de gebruikersovereenkomsten te respecteren.

1538
1539 De federale overheid (DG 5) heeft zijn engagementen in de overeenkomsten slechts ten dele
1540 kunnen uitvoeren. De overheid heeft in 2005 de website www.de-Noordzee.be gelanceerd,
1541 maar deze website geeft geen informatie over specifieke de marien beschermde gebieden in
1542 het Belgische deel van de Noordzee, geeft beperkte informatie over de geldende federale of
1543 gewestelijke wetgeving en een beperkt aantal links (bvb geen link naar de website van de
1544 BMM). De beloofde informatieborden in jachthavens en kustgemeenten zijn niet opgesteld.
1545 Tenslotte functioneert het 0800 nummer dat in de gebruikersovereenkomst staat vermeld als
1546 "Bruinvislijn", maar gaat het hier om het algemene nummer van het "call centre" van de FOD
1547 Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu. Echter, bij de waarneming
1548 van kadavers van zeezoogdieren en zeeschildpadden of levende dolfinnachtigen en
1549 zeeschildpadden, kan best de BMM verwittigd worden (www.mumm.ac.be):

1550
1551 Hoewel het beleidsplan voorziet in een evaluatie van de gebruikersovereenkomsten, is in de
1552 gebruikersovereenkomsten niet voorzien hoe de implementatie van de overeenkomsten
1553 opgevolgd wordt of hoe over deze opvolging gecommuniceerd wordt. Wat de gebruikers
1554 betreft, zijn er geen concrete gegevens over de opvolging van de engagementen. De
1555 gebruikers stelden tijdens het gezamenlijk overleg dat in de periode 1/12 tot 15/03 weinig op
1556 zee gevaren wordt (en bijgevolg weinig interferentie is met de pleisterplaatsen van de Fuut in
1557 de SBZ 1 en SBZ 2).

1558

1559 De gebruikers stellen in het gezamenlijke overleg dat ze zich verzetten tegen bijkomende
1560 beperkingen in de volgende gebruikersovereenkomst en vragen een prominente rol van het
1561 Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer in het overleg tussen gebruikers en federale
1562 overheid.

1563

1564 **Voorstel voor nieuwe gebruikersovereenkomsten.**

1565

1566 Het doel van de gebruikersovereenkomst is de bestaande regelgeving mbt de mariene
1567 beschermde gebieden en beschermde soorten te respecteren en door goed overleg de
1568 betrokkenheid van de leden en klanten bij het beheer van de mariene beschermde gebieden
1569 te verbeteren. De gebruikersovereenkomsten zijn een kans om van de gebruikers “guardians
1570 of the sea” te maken.

1571

1572 • De federale overheid wenst met de bestaande gebruikers overeenkomsten af te
1573 sluiten voor een periode van drie jaar, beginnend op de dag dat de Minister het
1574 beleidsplan goedkeurt;

1575 • De federale overheid erkent het recht van de gebruikers om de beschermde
1576 gebieden, binnen het wettelijk kader, op een duurzame manier te gebruiken;

1577 • Er worden gesprekken opgestart om met nieuwe gebruikersgroepen overeenkomsten
1578 af te sluiten;

1579 • Er komen in de volgende overeenkomst geen bijkomende beperkingen voor de
1580 gebruikers;

1581 • De federale overheid wenst de communicatie met de gebruikers beter te structureren.
1582 Dit betekent opzetten van eenvoudige evaluatieprocedures, tweemaal per jaar
1583 overleg tussen gebruikers en DG 5 om de overeenkomsten te evalueren, de
1584 gebruikers te ondersteunen bij hun communicatie met hun leden en klanten. De
1585 federale overheid legt hiervoor de nodige middelen vast;

1586 **7. RESULTATEN EN EVALUATIE VAN MONITORING EN RAPPORTERING**

1587
1588 Monitoring van de habitats en soorten in Natura 2000 gebieden is essentieel om conclusies
1589 te trekken voor het te voeren beleid. In dit hoofdstuk worden, na een korte samenvatting
1590 over de monitoring van het BNZ, de resultaten van de monitoring beschreven die van belang
1591 zijn voor het beleid van de mariene beschermde gebieden.

1592
1593 **7.1 Monitoring**

1594
1595 Het BNZ is één van de meest onderzochte mariene gebieden (zie oa Maes et al 2005, MIRA
1596 2006, Deros et al. 2007). De BMM en verschillende wetenschappelijke instelling monitoren
1597 de biodiversiteit in het marien milieu in het Belgische deel van de Noordzee.

1598
1599 Het BMM monitort als wetenschappelijk instelling van de Dienst Marien Milieu het mariene
1600 milieu in het BNZ³⁶. Deze monitoring heeft betrekking op (1) de kwaliteit van het mariene
1601 milieu en zijn diverse componenten, met name water, sedimenten en biota, (2) de natuurlijke
1602 of mensgebonden activiteiten of aanvoer, die de kwaliteit van het mariene milieu kunnen
1603 aantasten en (3) de effecten van deze activiteiten en aanvoer. Ook evalueert de BMM de
1604 milieueffectrapportages die in kader van het vergunningsbeleid worden opgesteld.

1605
1606 Sinds 1970 financiert het federale wetenschapsbeleid verscheidene onderzoeksprogramma's
1607 ivm het Noordzee ecosysteem met als doel het beleid met wetenschappelijke gegevens te
1608 ondersteunen (zie www.belspo.be/belspo/Northsea/index_en.stm). Het Fonds voor
1609 Zandwinning (FOD Economie) financiert de monitoring van de effecten van zand- en
1610 grindwinning op het mariene benthos. Deros et al (2007) geven een samenvatting van de
1611 biologische monitoring in het BNZ.

1612
1613 ✓ Zeezoogdieren: de BMM coördineert daarnaast in het kader het KB
1614 soortenbescherming (KB van 21 december 2001) en van ASCOBANS het
1615 interventienetwerk dat instaat voor het wetenschappelijk onderzoek van zoogdieren
1616 en vogels. Deze BMM monitoringsresultaten worden op nationaal vlak verzameld in
1617 een gegevensbank (zie www.mumm.ac.be).

1618
1619 ✓ Zeevogels: het INBO telt sinds 1992 op een gestandaardiseerde manier de mariene
1620 avifauna vanaf schepen. Daarnaast worden ook in opdracht van derden door het
1621 INBO zeevogeltellingen uitgevoerd, bvb nulmetingen naar aanleiding van de aanleg
1622 van windmolenparken. In 2006 publiceerde het INBO een samenvattend rapport over
1623 de monitoring van zeevogels in het BNZ (Courtens en Stienen, 2006).

1624
1625 ✓ Macrobenthos: de sectie mariene biologie van de Universiteit van Gent heeft in
1626 samenwerking met het VLIZ en het ILVO het macrobenthos van het Belgische deel
1627 van de Noordzee in kaart gebracht (Degraer et al 2006)

1628
1629 Evaluatie: In het kader van de ontwerp beleidsplannen heeft de BMM de opdracht om de
1630 hydrodynamica, de samenstelling van het benthos en de vogelstand in de mariene
1631 beschermde gebieden te monitoren³⁷. Er dient op gewezen te worden dat er geen specifieke
1632 monitoring plaats vindt in de mariene beschermde gebieden om het beleid van de overheid
1633 te evalueren en de overheid te adviseren. Echter, de inventarisaties door wetenschappelijke
1634 instellingen van fauna en flora in de Noordzee duiden op het internationale
1635 natuurbeschermingsbelang van de kustzone.

1636

³⁶ Zie KB van 29 september 1997 houdende overdracht van BMM naar KBIN.

³⁷ (art 13 van het KB van 14 oktober 2005)

1636 **7.2. Rapportering**

1637

1638 Vogelrichtlijngebieden

1639

1640 In het kader van de Vogelrichtlijn (art 12) rapporteren de lidstaten om de drie jaar aan de
1641 Europese Commissie. De meest recente Belgische rapportering dateert van 2005 en had
1642 betrekking op de periode 2002-2004, dus de periode van vòòr de instelling van de Speciale
1643 Beschermingszones SBZ1, SBZ2, en SBZ3.

1644

1645 Deze rapportering behandelt:

1646

- 1647 ✓ De bescherming van de leefgebieden: het voorbereidend wetgevend werk mbt het KB
1648 van 14 oktober 2005 voor de instelling van speciale beschermingszones en speciale
1649 zones voor natuurbehoud in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van
1650 België. Speciale vermelding van de voorbereidende studie door Haelters et al. 2004
1651 De voorbereiding door de federale overheid voor de Noordzee van aan Masterplan;
- 1652 ✓ De bescherming van de soorten: De evaluatie van het ornithologisch belang bij het
1653 toekennen van vergunningen voor de bouw van windmolenparken op de
1654 Thorntonbank; het verbod van jacht op zee;
- 1655 ✓ Bevordering van het wetenschappelijk onderzoek: rapportering over het
1656 wetenschappelijk onderzoek naar aanleiding van het incident met de Tricolor (Zie
1657 Haelters et al. 2003).

1658

1659 Habitatrichtlijngebieden

1660

1661 In het kader van de Vogelrichtlijn rapporteren de lidstaten om de zes jaar aan de Europese
1662 Commissie over de toepassing van de maatregelen die in het kader van de richtlijn genomen
1663 zijn: de bedoelde instandhoudingsmaatregelen, de beoordeling van die maatregelen op de
1664 staat van instandhouding van de typen van natuurlijke habitats van bijlage I en soorten van
1665 bijlage II en de voornaamste taken van in het artikel 11 bedoelde toezicht.

1666

1667 De meest recente Belgische rapportering dateert van 2007 en heeft betrekking op de periode
1668 2001-2006, dus voor een deel de periode van vòòr de instelling van de Speciale Zone voor
1669 Natuurbehoud van de Trapegeer-Stroombank. Voor een synthese van de Belgische
1670 rapportering voor de Atlantische Regio, zie Paelinckx en De Bruyn (2007).

1671

1672 Wat de habitattypen van bijlage I en soorten van bijlage II betreft voor het BNZ wordt het
1673 volgende door België aan de EC gerapporteerd³⁸.

1674

- 1675 ✓ Habitat typen bijlage I:

1676

1677 Code 1110 permanent met zeewater overstroomde zandbanken: (range: gunstig; gebied:
1678 gunstig, gunstige staat van instandhouding; structuur en functie van de typische soorten:
1679 ongekend, toekomstige verwachtingen: gunstig): totaalbeoordeling: gunstig³⁹.

1680

³⁸ Coördinatie van de rapportering door INBO. Gegevens werden digitaal ingevoerd in de "Central Data Repository CDR" van Reportnet

³⁹ Op dit ogenblik heeft echter onvoldoende monitoring plaatsgevonden om dit te besluiten. De milieudrukken op dit habitat type (zeewaterkwaliteit, boomkorvisserij,) blijven te groot.

1680
1681
1682

✓ Soorten bijlage II:

Soort	Areaal	Populatie	Habitat voor de soort	Toekomstige verwachting	Totaal-beoordeling
<i>Halichoerus grypus</i>	Gunstig	Gunstig	Onvoldoende	Ongekend	Onvoldoende
<i>Phocaena phocaena</i>	Gunstig	Gunstig	Slecht	Onvoldoende	Slecht
<i>Phoca vitulina</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Onvoldoende	Ongekend	Onvoldoende
<i>Alosa fallax</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Ongekend	Gunstig	Onvoldoende
<i>Lampetra fluviatilis</i>	Gunstig	Onvoldoende maar verbeterend	Ongekend	Gunstig	Onvoldoende
<i>Tursiops truncatus</i>	Slecht	Slecht	Onvoldoende	Onvoldoende	Slecht

1683
1684
1685
1686
1687
1688
1689
1690
1691
1692

Evaluatie:

De rapportering onder de Vogelrichtlijn gebeurde vòòr de aanmelding van de speciale beschermingszones en geeft de stand van zaken op dat ogenblik weer.

De rapportering van de Habitatrichtlijn (art 17) werd door het Topic Centre on Biological Diversity (Europees Milieuagentschap) aan een kwaliteitstoets onderworpen (ETC-Biodiversity 2007). Het ETC stelt dat:

1693
1694
1695
1696
1697
1698
1699
1700
1701
1702
1703
1704
1705
1706
1707
1708
1709
1710

- ✓ Voor wat de monitoring betreft, enkel algemene beginselen vermeld worden over monitoring in het mariene milieu, terwijl art 11 van de richtlijn vraagt om een *beoordelingssysteem* op te stellen om aan de voorwaarden van art 11 te voldoen (de instandhouding monitoren van de in art 2 bedoelde soorten en habitat typen).
- ✓ Voor wat natuurbeschermingsmaatregelen betreft, vooral gerapporteerd wordt over algemene, horizontale programma's voor de bescherming van het mariene milieu. Echter, het verband met de beschermingsmaatregelen in Habitatrichtlijngebieden is niet duidelijk. Daarom stelt het ETC dat de beschermingsmaatregelen specifiek het doelstellingen van de richtlijn moeten beogen. Het verband tussen de algemene maatregelen en de natuurbeschermingsmaatregelen voor het Natura 2000 gebieden moet verduidelijkt worden. Zoniet worden de genomen maatregelen als niet relevant beschouwd. Ook wat betreft de gebruikersovereenkomsten stelt het ETC dat de relatie van deze maatregel en de achteruitgang van het habitat type / soort niet duidelijk is.
- ✓ Voor wat soortenbeschermingsmaatregelen (art 12 tot 16) betreft, stelt het ETC dat enkel naar een wettekst verwezen wordt en niet naar concrete maatregelen. Er dient ook over andere maatregelen gerapporteerd te worden.

1711
1712
1713
1714
1715
1716

Er is dus nood aan een monitoring van de doelsoorten en natuurlijke habitattypen, zowel specifiek in de Natura 2000 gebieden als in het gehele deel van de Noordzee. De rapportering in het kader van de habitatrichtlijn slaat dus zowel op de "overall situation" van het BNZ als situatie in de Natura 2000 gebieden (vooral dit laatste punt van de verplichting is onvoldoende ingevuld).

1717
1718
1719
1720
1721
1722

Monitoring in het mariene milieu is een dure aangelegenheid: daarom moet het monitoringsprogramma zoo opgezet worden dat het ook voldoet aan de verplichtingen van de EU-Habitat- en Vogelrichtlijn, de Kaderrichtlijn Water (voor wat kustwateren betreft), de Kaderrichtlijn Mariene Strategie voor wat betreft de goede ecologische status betreft en de OSPAR Conventie en de CMS..

1723 **8. UITDAGINGEN VOOR HET BELEID**

1724

1725

1726 De bescherming en het beheer van natuur in het mariene milieu is erg verschillend en
1727 complexer dan op het vasteland: er is geen privaatrechtelijk eigendom, er zijn geen duidelijke
1728 grenzen af te bakenen tussen de verschillende compartimenten van het mariene milieu, de
1729 milieudrukken komen zowel vanuit activiteiten op zee als vanuit activiteiten op land en zeer
1730 belangrijk, er is bij het publiek een algemeen gebrek aan kennis en over de mariene
1731 biodiversiteit en over het belang van de diensten die het mariene ecosysteem⁴⁰ aan de
1732 gemeenschap biedt.

1733

1734 Alvorens de beleidsmaatregelen voor te stellen, is het zinvol om enkele belangrijke
1735 uitdagingen kort toe te lichten:

1736

1737 • Nieuwe ontwikkelingen op zee: lange tijd waren visserij en transport de belangrijkste
1738 activiteiten die op zee plaatsvonden. Sinds de vorige eeuw is het gebruik van de zee
1739 toegenomen en gediversifieerd zodat op dit ogenblik in het " Belgisch deel van de
1740 Noordzee" van een "zee van chaos" wordt gesproken. De indicatoren duiden op een
1741 verdere toename en diversificatie van het mariene milieu. De druk op de mariene
1742 biodiversiteit neemt dus toe, vandaar de noodzaak om de "ecosystem services" van
1743 het mariene milieu in het Masterplan van de Noordzee te integreren;

1744

1745 • Een ruimtelijk geïntegreerd beleid: het geïntegreerd kustzonebeheer heeft tot doel
1746 de ecologische, economische en maatschappelijke aspecten van de kustzone in
1747 evenwicht te brengen en om aldus de kustzone duurzaam te beheren. De focus ligt
1748 hierbij op de kustzone, de strook zee en land die enerzijds een deel van de zee (12
1749 nm) en anderzijds een deel van het land omvat (de kustgemeenten en het
1750 onmiddellijke hinterland). Het is niet de bedoeling om het gevoerde beleid van het
1751 Kustzonebeheer te beoordelen; bij de integratie van het beleid mbt mariene
1752 beschermde gebieden moet ook een bredere ruimtelijke integratie voor ogen
1753 gehouden worden: bvb de beïnvloeding van de kwaliteit van het mariene milieu door
1754 vuilvrachten via rivieren, de niet-inheemse en mogelijk invasieve soorten die via
1755 ballastwater in onze zee terechtkomen;

1756

1757 • Verdeelde bevoegdheden en een veelheid aan administraties: de complexiteit van
1758 het mariene milieu (en van de het Belgische staatsbestel) brengt mee dat
1759 bevoegdheden verdeeld zijn over federale regering en gewesten en hun
1760 respectievelijke administraties. Er is dus nood aan goed overleg; zowel verticaal
1761 tussen het lokale, gewestelijke en federale niveau als horizontaal tussen de
1762 verschillende beleidsdomeinen;

1763

1764 • Beperkte betrokkenheid met het mariene milieu. In het engels is er een zeer
1765 toepasselijke uitdrukking "lack of ownership" waarmee het gebrek aan betrokkenheid
1766 van de meeste mensen met het mariene milieu en met de mariene biodiversiteit
1767 omschreven wordt. Zowel vanuit het milieu- en wetenschapsbeleid van de federale
1768 en Vlaamse overheid poogt men de betrokkenheid te vergroten door het mariene
1769 milieu en de mariene biodiversiteit een gezicht te geven. De betrokkenheid kan
1770 succesvoller indien ook andere beleidsdomeinen daartoe bijdragen.

1771

⁴⁰ De diensten die ecosystemen wereldwijd aan ons aanbieden en de basis zijn van ons welzijn, werden door het "Millennium Ecosystem Assessment" van de VN duidelijk geformuleerd en aangetoond (zie www.millenniumassessment.org).

- 1772
1773
1774
1775
1776
1777
1778
1779
1780
1781
1782
1783
1784
1785
1786
1787
1788
1789
1790
1791
- Noodzaak aan een maatschappelijke ondersteuning: goed beheer van de mariene beschermde gebieden en zorg voor mariene biodiversiteit en marien milieu is van belang om de draagkracht van het mariene ecosysteem in stand te houden en om op een duurzame manier van de “*ecosystem services*” van de zee te kunnen benutten. De “*ecosystem services*” komen de gehele bevolking ten goede, dus niet alleen diegenen die van de zee of dicht bij de zee leven. Een duurzaam marien beleid (ook van de beschermde gebieden) heeft dus nood aan een brede maatschappelijke ondersteuning van het mariene beleid, nood aan klare duidelijke regelgeving, een efficiënte administratie en voldoende financiële middelen.
- België heeft zich internationaal politiek geëngageerd om het Europese milieu- en natuurbeleid te implementeren. De Kaderrichtlijn Europese Mariene Strategie en de Europese Maritieme strategie bepalen de voorwaarden om de nieuwe ontwikkelingen op zee in het mariene ruimtelijk beleid en het mariene milieubeleid te integreren.
- Door de voorgestelde maatregelen met betrekking tot de beleidsplannen van de mariene beschermde gebieden draagt de federale overheid bij om dit beleid te implementeren en wil daarvoor met de gewesten en gebruikers samen werken.

1792 **9. SAMEN MAATREGELN UITWERKEN EN UITVOEREN**

1793
1794

1795 Met de aanduiding van mariene beschermde gebieden in uitvoering van de Europese Vogel-
1796 en Habitatrichtlijn heeft de federale regering een belangrijke eerste stap gezet naar
1797 bescherming van de mariene biodiversiteit.

1798

1799 Maar er is meer nodig. De Europese Commissie heeft de lidstaten gevraagd om het proces
1800 van de aanduiding van mariene beschermde gebieden in 2008 af te werken (vooral in de
1801 Exclusief Economische Zone is er nood aan de verdere implementatie van de richtlijn) om zo
1802 tegen 2012 een coherent netwerk te hebben van mariene beschermde gebieden⁴¹. De
1803 federale overheid wil deze Europese Biodiversiteitspolitiek in het Belgische deel van de
1804 Noordzee implementeren. Daarom wordt een onderzoek opgestart om een lijst op te stellen
1805 van gebieden in het BNZ die voldoen aan de voorwaarden vermeld in de habitatrichtlijn
1806 (bijlage III) en die in aanmerking kunnen komen als potentiële Gebieden van
1807 Gemeenschappelijk Belang (pSCIs). In een latere fase en na evaluatie door de Europese
1808 Milieuagentschap) van de lijst van voorgestelde mariene gebieden van de Atlantische
1809 biogeografische regio kunnen bijkomende gebieden als Gebieden van Gemeenschappelijk
1810 Belang door de Habitat Comité voorgesteld en door een beschikking van de Europese
1811 Milieuraad bekrachtigd worden. Deze gebieden dienen dan door de federale overheid als
1812 Speciale Zones voor Natuurbehoud (Habitatrichtlijngebieden) worden aangeduid.

1813

1814 Gedurende de laatste decennia is door onze wetenschappelijke instellingen een belangrijke
1815 hoeveelheid wetenschappelijke informatie vergaard in het BNZ. Deze informatie was vaak
1816 onderdeel van internationale projecten (OSPAR, ICES, projecten van EU wetenschap- en,
1817 milieubeleid). De noodzakelijke basis, om de problemen van de mariene beschermde
1818 gebieden aan te pakken en op termijn in deze gebieden een gunstige staat van
1819 instandhouding te scheppen, is dus aanwezig.

1820

1821 Samen de gezamenlijke problemen bekijken en samen werken aan oplossingen is voor de
1822 voorbereiding en implementering van de beleidsplannen van de mariene beschermde
1823 gebieden een noodzaak. De federale overheid wenst daarom met het Vlaamse Gewest de
1824 nodige akkoorden af te sluiten om mariene beschermde gebieden met hun interface tussen
1825 federaal en Vlaamse bevoegdheden betere overlevingskansen te geven.

1826

1827 De volgende strategie wordt voorgesteld:

1828

1829 • **Het aanpakken van de belangrijkste drukken op het milieu:** gezien de veelheid
1830 aan gebruiken in en rond de mariene beschermde en de effecten op de soorten en
1831 habitats waarvoor de gebieden als Natura 2000 gebieden zijn ingesteld, moet voor
1832 alle mariene beschermde gebieden prioritair aandacht gegeven worden aan de
1833 verbetering van de kwaliteit van het mariene milieu (maatregelen 1-3). Voor wat de
1834 Natura 2000 gebieden betreft, dienen de negatieve effecten van de visserij
1835 (maatregel 4) en de verstoring van de beschermde vogelsoorten (maatregel 5)
1836 aangepakt worden;

1837

1838 • **Bepalen van operationele instandhoudingsdoelstellingen, monitoring en**
1839 **toezicht.** Naast de noodzakelijke aanpak van de belangrijke drukken op het milieu
1840 moet voor een effectief beleid de instandhoudingsdoelstellingen operationeel
1841 gedefinieerd worden (maatregel 6) en moet de monitoring op punt gesteld worden
1842 (maatregel 7). Om de bestaande wetgeving ter bescherming van het Natura 2000 toe
te passen dient een effectief toezicht gehouden te worden (maatregel 8).

⁴¹ Zie brief L.Miko (EC DG ENV) to the Nature Directors of Coastal Member States (17/03/2008)

- 1843
1844
1845
1846
1847
1848
1849
1850
1851
- **Doelgerichte communicatie om de mariene biodiversiteit te beschermen:** kennis over de waarde van het mariene milieu vergroten en hierdoor de noodzaak voor respect voor de mariene biodiversiteit in alle relevante beleidsdomeinen en bij het brede publiek verkrijgen, vergt een permanente inspanning van de federale overheid. Dit betekent doelgericht communicatie, sensibilisering (maatregel 9) en samenwerking met gebruikers (maatregel 10) en verschillende administraties van federale en regionale instellingen. Het oprichten van een adviescommissie (maatregel 10) voor het begeleiden van het beheer van de mariene beschermde gebieden is ook hier onderdeel van.
- 1852
1853
1854
1855
1856
- **Aandacht voor andere relevante maatregelen en initiatieven.** Het beleid mbt de mariene beschermde gebieden mag niet uit het oog verliezen dat ook ander relevante maatregelen nodig zijn: evaluatie van afbakening Vogelrichtlijngebieden (maatregel 11), een actieplan bedreigde soorten (maatregel 12) en technische evaluatie van de regelgeving om een klare en duidelijke regelgeving te hebben (maatregel 13).
- 1857
1858
1859
1860

1860
1861

Het aanpakken van de belangrijkste drukken op het milieu

Maatregel 1: implementatie van EU & OSPAR regelgeving

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Vlaamse Gemeenschap, BMM

Deadline: 2015 (EU Kaderrichtlijn Water), 2020 (Kaderrichtlijn Mariene Strategie), 2021 (OSPAR HSC)

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Deze maatregel vloeit voort uit een de volgende Europese verplichtingen:

- Kaderrichtlijn Water: de doelstelling om tegen 2015 voor de kustwateren (tot 1 zeemijl) een goede ecologische status te behalen en voor de territoriale zee een goede chemische toestand te behalen.
- Kaderrichtlijn Mariene Strategie (MSD): doelstelling om tegen 2020 een goede milieutoestand van het mariene milieu te bereiken. Noteer dat de EMS de verbetering beoogt van alle belangrijke componenten van het mariene ecosysteem.
- De implementatie van de OSPAR-strategie mbt schadelijke stoffen (hazardous substances of HS-strategie) en eutrofiërende stoffen (EU-strategie). De doelstelling van de HS-strategie is om tegen 2021 het transport naar de zee van schadelijke stoffen tot background niveaus terug te dringen.

1862

Maatregel 2: overeenkomst met havenautoriteiten met als doel het samen uitwerken van maatregelen waardoor vervuiling van het mariene milieu vanuit de havens vermeden wordt.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Havens Zeebrugge en Oostende

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ2, SBZ3

In uitvoering van de EU-richtlijn van 26 oktober 2005 betreffende het verhogen van de veiligheid van havens bereiden de havenautoriteiten reactieplannen voor. Ook de milieuveiligheidsaspecten zijn een onderdeel van deze reactieplannen. De zeehavens Zeebrugge en Oostende grenzen immers aan belangrijke beschermingszones; de daarin voorkomende vogelsoorten zijn gevoelig voor olieverontreiniging; sommige benthosoorten kunnen gevoelig zijn voor vervuilende stoffen als TBT. De verantwoordelijkheid van het federaal beleid mbt het mariene milieu en de expertise van de dienst Marien Milieu (opgebouwd met oa Civiele Bescherming) in verband met oliebestrijding maken deze maatregel uitvoerbaar.

1863

Maatregel 3: Vervolg van "Fishing for Litter"

Trekker: Haven Oostende

Partner: SDVO, FOD Leefmilieu

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Het project "Fishing for Litter" wordt in overleg met de Vlaamse bevoegde instellingen verder gezet. Dit project is een prioritaire actie die in de eindverklaring van de zesde Ministeriële Noordzeeconferentie (Göteborg, 2006) werd voorgesteld. Het betreft het aan wal brengen van afval op zee, dat vissers tijdens het vissen, mee in hun netten vangen. Hiervoor is sensibilisering nodig. Project kan geïmplementeerd worden door de opvangcapaciteit ter beschikking te stellen (zakken om aan boord mee te nemen), door transport van de zakken eens in de haven, en door het afval te sorteren en te analyseren. Deze sortering en analyse van de samenstelling zijn nodig om nu te aan OSPAR te kunnen rapporteren; deze maatregel is ook van belang in het kader van de toekomstige Europese Kaderrichtlijn Mariene Strategie. (Eventueel van belang voor rapportering als aanvullende maatregel om de chemische en ecologische kwaliteit in de kustwateren te verbeteren in het kader van de Europese Kaderrichtlijn Water (2000/60/EC).

1864

1865
1866
1867

Maatregel 4: overeenkomst met de Dienst Zeevisserij en ILVO om maatregelen uit te werken om de negatieve impact van (boomkor)visserij op de mariene biodiversiteit waarvoor de Natura 2000 gebieden zijn ingesteld, te stoppen.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Vlaamse Gemeenschap,

Deadline: 2010

Gebieden: prioritair in Trapegeer-Stroombank wat boomkorvisserij betreft, daarnaast ook in SBZ1, SBZ2 en SBZ3.

De effecten de visserij op de biodiversiteit zijn summier in hoofdstuk 4 beschreven. In Habitatrichtlijngebieden die aangemeld zijn voor de bescherming van "permanent met zeewater van geringe diepte overstroomde zandbanken", heeft de boomkor een directe impact op de structuur en soorten van deze habitat en is het een probleem dat prioritair dient te worden aangepakt⁴². Daarnaast heeft visserij een impact op biodiversiteit (warrelnetvisserij, verminderd voedselaanbod, verstoring, etc.)

Het instellen van concrete maatregelen mbt de visserij valt onder de bevoegdheid vallen van het Vlaamse Gewest. Daarom wordt met de Dienst Zeevisserij van het Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap en het ILVO overleg opgestart om dit probleem samen in consensus op te lossen en er samen naar te streven om op termijn en stapsgewijs de schadelijke effecten van de (boomkor)visserij prioritair in Natura 2000 gebieden te stoppen.

Het is op de eerste plaats belangrijk dat de verschillende administraties erkennen dat bepaalde vormen van visserij een negatieve impact hebben op de Natura 2000 gebieden en dat maatregelen nodig zijn om de gunstige staat van instandhouding te garanderen.

Het is noodzakelijk dat in voldoende grote gebieden en in duidelijk erkendbare gebieden deze maatregelen worden geïmplementeerd. Het uitvoeren van dergelijke maatregelen in kleine gebiedsdelen leidt niet tot het te verwachten resultaat, daarenboven zijn maatregelen in kleiner gebieden moeilijker op te volgen.

Er is reeds een belangrijke hoeveelheid informatie vergaard (bv. WAKO project) om een reeks maatregelen voor te bereiden. Zonder volledigheid na te streven, kunnen een aantal aspecten in het overleg met de Vlaamse administraties in het overleg aan bod komen:

- Uitvoeren van een detailanalyse van het belang van de professionele boomkorvisserij in Trapegeer-Stroombank en Vogelrichtlijngebieden. Waar zijn de belangrijke conflictzones tussen (boomkor) visserij en bescherming van de mariene biodiversiteit?
- Welke compenserende stappen kunnen ondernomen worden (vb. omschakeling van boomkorvisserij naar andere visserijtechnieken, pulskor voor de garnalvangst, andere vormen van netten,...)?
- Welke alternatieven bestaan er? Bijvoorbeeld vissers de mogelijkheid te geven om via hengelsport inkomsten te verkrijgen.
- Financiering: hoe kunnen de voorgestelde maatregelen van het NOP Visserij een win-win situatie opleveren voor de mariene biodiversiteit en instandhouden van het Natura 2000 netwerk? Welke concrete mogelijkheden zijn er binnen NOP, INTERREG, LIFE, etc...?
- Internationale samenwerking promoten: in buurlanden stelt zich deze problematiek ook en worden maatregelen voorbereid (bv. EMPAS project, LIFE-Natuurprojecten, ICES workshops, ed.)

1868
1869
1870

⁴² Zie ook UK action plan for sublittoral sands and gravels (<http://www.ukbap.org.uk>)

1870
1871

Maatregel 5: samenwerking met de afdeling Natuur van de Vlaamse administratie en het Ministerie van Defensie om op geïntegreerde manier maximaal ruimte, rust en voedsel voor de zeevogels te bieden.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partner: Vlaamse Gemeenschap, Ministerie van Defensie, Gebruikersgroepen, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Deadline: 2009

Gebieden: prioritair in SBZ1, SBZ2, SBZ3

Ruimte, voedsel en rust zijn van prioritair belang om waardevolle ornithologische gebieden te verkrijgen. Vercheidene zeevogelsoorten gebruiken zowel de zee als pleister- en foerageergebied als de natuurgebieden in de kustzone als broedplaats. Opzetten van het noodzakelijke overleg om knelpunten ivm ruimte, rust en voedsel onder de aandacht te brengen van verschillende actoren die op de zee actief zijn (scheepvaart, windenergie, visserij, recreatie, ...) en de gepaste maatregelen voor te stellen.

Het beleid om deze voorwaarden te bereiken is anderzijds gericht op de gebruikersovereenkomsten, waarin gebruikers zich engageren om beschermde vogelsoorten tijdens de periode van migratie niet te verstoren en waarin communicatie met gebruikers gepland wordt;

1872
1873
1874
1875

Operationele instandhoudingsdoelstellingen, monitoring en toezicht

Maatregel 6: project om volgens wetenschappelijke criteria operationele instandhoudingsdoelstellingen te formuleren.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Belspo, BMM, Universitaire instellingen

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Onderzoek opzetten om in functie van de invloeden op de habitat en aan de hand van de parameters relevante indicatoren te selecteren, de relevante monitoringstechnieken voor te stellen, de grenswaarden van de "gunstige staat van instandhouding" te bepalen, om aldus over de staat van instandhouding te rapporteren en het beleid, indien nodig, te herdefiniëren.

De EU-Habitatrichtlijn (art 1.e en i) definieert slechts in algemene termen de "gunstige staat van instandhouding" voor de habitattypen (inclusief de typische soorten van de habitattypen) en de soorten waarvoor de Natura 2000 gebieden zijn aangeduid. De "staat van instandhouding" van het habitatype en van de betreffende soort wordt bepaald door de som van alle invloeden op de habitat en de soorten met als parameters het natuurlijk areaal, de structuur en functie van de habitat of de populatiedynamiek, verspreidingsgebied en habitatgrootte van de soorten uit bijlage II of de "typische soorten" van een natuurlijk habitat.

De Vogelrichtlijn heeft geen definitie van "instandhoudingsdoelstelling" in de zin van de Habitatrichtlijn, maar stelt dat de vogelsoorten waarvoor de gebieden als SBZ zijn aangewezen alle nodige maatregelen genomen worden om de bedoelde vogelsoorten een voldoende gevarieerdheid van leefgebieden te bieden en een voldoende omvang van deze gebieden te beschermen, in stand te houden of te herstellen.

De voorgestelde onderzoek dient om de volgende aspecten te behandelen:

Voor structuur van de habitat: uitwerken van fysische en geologische indicatoren;

Voor de macrobentische gemeenschappen en hun functie: uitwerken van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren (specifieke aandacht voor rifbouwers inbegrepen);

Voor de typische soorten (inclusief de vogelsoorten van de SBZs): uitwerken van kwalitatieve en kwantitatieve indicatoren (en indien mogelijk linken met voedselbronnen);

1876
1877
1878
1879

Maatregel 7: opzetten van wetenschappelijk monitoringsprogramma.

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Belpo, BMM, Universitaire instellingen

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Deze maatregel sluit nauw aan bij de voorgaande paragraaf mbt de instandhoudingsdoelstellingen

- Een kwalitatieve en kwantitatieve monitoring waardoor trends kunnen vastgesteld worden en deze kunnen gerelateerd worden aan menselijke activiteiten waardoor sturing van het beleid mogelijk is. Monitoring van de staat van instandhouding van de habitattypen (bijlage I) en soorten (bijlage II) van de habitatrichtlijn moet dus gebeuren aan de hand van duidelijke, meetbare referentiewaarden van de gunstige staat van instandhouding⁴³.
- Monitoring van de betreffende habitattypen en soorten vindt plaats over het gehele gebied en moet rekening houden met de milieudrukken;
- Monitoring heeft ook betrekking op de beschermingsmaatregelen in een beschermd gebied en op de effecten voor de doelsoorten en –habitats;

Het is noodzakelijk dat de indicatoren voorgesteld voor de Habitatrichtlijn geïntegreerd kunnen worden met deze van de Europese Kaderrichtlijn Water en de Europese Mariene Strategie. Deze maatregel kan naar analogie van de Kaderrichtlijn Water (KRW) opgevat worden. Wat het macrobenthos betreft, worden voor de KRW-monitoring vier parameters opgevolgd voor vier verschillende macrobenthische gemeenschappen (totale biomassa, totale dichtheid, aantal soorten en soortensamenstelling). Deze gemeenschappen kunnen in bepaalde mate overgenomen worden voor het definiëren van de instandhoudingsdoelstellingen van de EU-Natuurrichtlijnen. Er dient met name voor de verdere toepassing van de EU-Habitat en Vogelrichtlijn nog bepaald te worden met welke frequentie de parameters dienen gebruikt te worden en of er voor de instandhoudings-doelstellingen een (soort)specifiekere opvolging noodzakelijk is.

Om de monitoring operationeel te maken is het nodig deze algemene instandhoudingsdoelstelling voor de beschermde vogelsoorten waarvoor de SBZ zijn aangewezen te kwantificeren

1880
1881

Maatregel 8: het toezicht verbeteren

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Scheepvaartpolitie, Marinecomponent van het Min Defensie, BMM, Structuur Kustwacht, MDK, Dienst Zeevisserij

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Toezicht op zee is verdeeld tussen federale en gewestelijke instanties en de verschillende bevoegdheden mbt activiteiten die een effect kunnen hebben op de mariene beschermde gebieden of de beschermde zijn gekend (zie oa MIRA 2006).

Het nultolerantiebeleid mbt de pollutie van het mariene milieu heeft zijn vruchten afgeworpen en maakt gebruik van een samenwerking tussen Federale en Vlaamse instanties. De partners maken in overleg met de FOD Leefmilieu afspraken om het toezicht van mariene Natura 2000 gebieden in het BNZ te optimaliseren.

⁴³ EC DG ENV. Note to the habitats Committee. Subject: Assessment, monitoring and reporting of conservation status – preparing the 2001-2007 report under Article 17 of the Habitats Directive (DocHab-04-03/03 rev.3)

1882
1883
1884
1885

Doelgerichte communicatie om de mariene biodiversiteit te beschermen

Maatregel 9: uitwerken van een communicatiestrategie en oprichten van een lokaal steunpunt aan de kust

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: BMM, VLIZ, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Deadline: 2012

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Om het draagvlak voor maatregelen ter bescherming van mariene beschermde gebieden te vergroten is een breed draagvlak nodig bij de bevolking, inclusief de socio-economische sectoren die van de kust- en zee leven.

Het is belangrijk dat de Dienst Marien Milieu van de federale overheid meer aan de kust aanwezig is om marien beleid met betrekking tot beschermde gebieden op te volgen.

Er is noodzaak aan een lokaal steunpunt van waaruit op permanente basis met lokale instellingen kan samengewerkt worden om communicatie te verzorgen, beleidsmaatregelen te implementeren, toezicht te coördineren.

Er is nood aan een actieplan om de communicatiestrategie uit te werken:

- Welke boodschappen en technieken zijn voor welke doelgroepen het meest opportuun (informatiepanelen, website, folders, artikels in lokale pers, De Grote Rede, ...)?
- Met wie wordt voor welke doelstellingen best samengewerkt (provincie, kustgemeenten, Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer, Vlaams Instituut voor de Zee, ...)?
- Wanneer worden de doelgroepen benaderd?
- Welke financiële middelen zijn nodig en voorhanden? (LIFE, INTERREG, private fondsen ...)
- Tenslotte is het nodig om indicatoren te ontwikkelen om de communicatiestrategie te evalueren.

1886
1887

Maatregel 10: samenwerking met de gebruikersorganisaties

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer

Deadline: 2008

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

De gebruikers zijn voor de federale overheid een prioritaire partner. Door hun netwerk van leden en klanten vormen ze een noodzakelijke schakel in de communicatie.

Het doel van de gebruikersovereenkomst is de bestaande regelgeving mbt de mariene beschermde gebieden en beschermde soorten te respecteren en door goed overleg de betrokkenheid van de leden en klanten bij het beheer van de mariene beschermde gebieden te verbeteren. De gebruikersovereenkomsten zijn een kans om van de gebruikers "guardians of the sea" te maken.

- De federale overheid wenst met de bestaande gebruikers overeenkomsten af te sluiten voor een periode van drie jaar, beginnend op de dag dat de Minister het beleidsplan goedkeurt;
- De federale overheid erkent het recht van de gebruikers om de beschermde gebieden, binnen het wettelijk kader, op een duurzame manier te gebruiken;
- Er worden gesprekken opgestart om met nieuwe gebruikersgroepen overeenkomsten af te sluiten;
- Er komen in de volgende overeenkomst geen bijkomende beperkingen voor de gebruikers;
- De federale overheid wenst de communicatie met de gebruikers beter te structureren. Dit betekent opzetten van eenvoudige procedures, meerdere malen per jaar overleggen tussen gebruikers en DG 5 om de overeenkomsten te evalueren, de gebruikers ondersteunen bij hun

communicatie met hun leden en klanten. De federale overheid legt hiervoor de nodige middelen vast.

1888
1889

Maatregel 11: oprichten van een wetenschappelijke adviescommissie

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: -

Deadline: 2009

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Om de federale overheid te ondersteunen in het beleid met betrekking tot mariene beschermde gebieden wordt een wetenschappelijk adviescommissie opgericht. Deze commissie kan ook de taak op zich nemen van de beheerscommissie die voor het beheer van een gericht marien reservaat door de Minister wordt ingesteld (art 9§2 MMM-wet).

Deze adviescommissie heeft een adviserende bevoegdheid ivm maatregelen voor beschermde mariene gebieden die in uitvoering van de federale regelgeving geïmplementeerd worden. De Commissie levert wetenschappelijk advies voor de uitvoering van de beheer- en instandhoudingswerken en is samengesteld uit deskundigen inzake mariene natuur en leden zetelen voor een beperkte duur (vb 3 jaar).

1890

1891

Aandacht voor andere relevante maatregelen en initiatieven

1892 Het beleid mbt de mariene beschermde gebieden mag niet uit het oog verliezen dat ook
1893 ander belangrijke flankerende maatregelen moeten ontwikkeld worden.

1894

Maatregel 11: naar een nieuwe afbakening van Vogelrichtlijngebieden

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: INBO, BMM

Deadline: 2012

Gebieden: SBZ1, SBZ2, SBZ3

Op basis van vogeltellingen door het INBO kan gesteld worden dat de hele kuststrook van het BNZ van internationaal ornithologisch belang is. Er wordt aan wetenschappelijke instellingen gevraagd om op basis van de beschikbare informatie een kaart op te stellen om de vogelrichtlijngebieden te herafbakenen. De wetenschappelijk adviesraad kan zich vervolgens buigen over een voorstel aan de Minister.

1895

Maatregel 12: actieplan voor bedreigde soorten in het BNZ

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: BMM, INBO

Deadline: 2012

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Een aantal internationaal bedreigde soorten zijn in het BNZ door de wetgeving beschermd. De BMM monitort mariene zoogdieren in BNZ, het INBO voert op een gestandaardiseerde manier zeevogeltellingen uit.

De federale overheid wenst met beide instellingen en in overleg met betrokken sectoren een actieplan voor te bereiden om aan de bedreigde soorten de nodige bescherming te geven.

1896
1897

1897

Maatregel 13: een klare en duidelijke regelgeving

Trekker: FOD Leefmilieu

Partners: -

Deadline: 2012

Gebieden: Trapegeer-Stroombank, SBZ1, SBZ2, SBZ3

Er wordt een *ad hoc* groep opgesteld om juridische problemen in de regelgeving mbt soorten- en bescherming en natuurlijke habitats te analyseren en oplossingen voor te stellen.

Hierbij kunnen een aantal problemen prioritair besproken worden, zoals bvb.:

- de discrepantie tussen de soorten vermeld als doelsoorten in het KB ter instelling van de beschermde gebieden en deze vermeld in de Natura 2000 standaard gegevensformulieren. De interpretatie van de 1% norm van vogelsoorten in het BNZ mbt afbakening van vogelrichtlijngebieden. Een advies van de wetenschappelijke adviesraad zal gevraagd worden om tot een coherente lijst van doelsoorten te hebben (KB instelling beschermde gebieden en Natura 2000 formulieren).
- De problematiek ivm het opleggen van bijkomende beperkende maatregelen in Natura 2000 gebieden. Door in het KB van 14 oktober 2005 duidelijk te vermelden dat deze activiteiten zoals toezicht en controle, monitoring en wetenschappelijk onderzoek, militaire activiteiten, zeevisserij, de loodsdiensten en de bebakeningsdiensten van en naar de havens, de reddings- en sleepdiensten op zee en het baggeren niet kunnen verboden worden is volgens Cliquet en Decler (2007) dit het KB strijdig is met artikel 6 van de Habitatrichtlijn.
-

1898

1899

1900

1901 **AFKORTINGEN en VERKLARENDE WOORDENLIJST**

1902

1903 **BMM** Beheerseenheid Mathematisch Model van de Noordzee en Schelde
1904 Estuarium

1905 **EVF** Europees Visserijfonds

1906 **GVB** Gemeenschappelijk Visserijbeleid

1907 **ICES** International Council for the Exploration of the Seas

1908 **MMM-Wet wijziging** Wet houdende wijziging van de wet van 20 januari 1999 ter bescherming van
1909 het mariene milieu in de zeegebieden onder de rechtsbevoegdheid van
1910 België. Wet van 17 september 2005. BS 13.10.2005.

1911 **MMM-Wet** Wet ter bescherming van het mariene milieu in de zeegebieden onder de
1912 rechtsbevoegdheid van België. Wet van 20 januari 1999. BS 12.03.1999.

1913 **zeemijl** zeemijl of “nautical mile” (1 zeemijl = 1852 m)

1914 **EU-Vogelrichtlijn** Richtlijn 79/409/EEG van de Raad van 2 april 1979 inzake het behoud van de
1915 vogelstand.

1916 **EU-Habitatrichtlijn** Richtlijn 92/43/EEG van de Raad van 28 mei 1992 inzake de instandhouding
1917 van de natuurlijke habitats en de wilde flora en fauna.

1918 **SBZ** Speciale Beschermingszone, gebied aangeduid als te beschermen gebied
1919 voor de vogelsoorten, conform de bepalingen van de EU-Vogelrichtlijn.

1920 **MDK** Agentschap Maritieme Dienstverlening en Kust van het Ministerie van de
1921 Vlaamse Gemeenschap. MDK bestaat uit de volgende afdelingen (: Afdeling
1922 Vlaamse Nautische Autoriteit, Afdeling Beleid Havens, Waterwegen en
1923 Zeewezen, Dienst Afzonderlijk Beheer (DAB) Vloot, DAB Loodswezen,
1924 Afdeling Maritieme Toegang, Afdeling Kust en Afdeling Scheepvaart-
1925 begeleiding.

1926 **OSPAR HS Strategy** Schadelijke Stoffen strategie van de Oslo-Paris Conventie (1992). De
1927 OSPAR HS Strategie heeft o.a. tot doel om tegen 2020 het transport van
1928 schadelijke stoffen naar het mariene milieu te stoppen. Zie website:
1929 www.OSPAR.org

1930 **OSPAR EU Strategy** Oslo-Paris Conventie (199E) Eutrofiëring strategie. De OSPAR Eutrophication
1931 Strategie heeft tot doel om eutrofiëring te bestrijden om aldus tegen 2010 een
1932 gezond marien milieu te krijgen en te behouden waar geen eutrofiëring
1933 optreedt. Hierbij wordt in de “Common Procedure for the Eutrophication
1934 Status of the OSPAR Maritime Area” bepaald hoe de eutrofiëring van
1935 kustwateren gemeten kan worden.

1936

1937

1938 **Literatuur**

- 1939
- 1940 Anon. 2006a. National Belgian Report on the implementation of Recommendation 2002/413/EC: Integrated Coastal Zone Management. / Nationaal Rapport van België inzake aanbeveling
- 1941 Integrated Coastal Zone Management. / Nationaal Rapport van België inzake aanbeveling
- 1942 2002/EC/13 Geïntegreerd Kustzonebeheer. / Rapport national de la Belgique sur la mise en
- 1943 oeuvre de la Recommendation 2002/214/ EC. MNZ Steering Committee/Coordination Centre for
- 1944 the Integrated Coastal Zone Management: Belgium: 40p.
- 1945 Anon. 2007. Nationaal Strategisch Plan voor de Belgische Visserijsector – Plan stratégique national
- 1946 pour le secteur de la pêche belge. 52p.
- 1947 Blyth, R.E., Kaiser, M.J., Edwards-Jones, G., Hart, P.J.B., 2004. Implications of a zoned fishery
- 1948 management system for marine benthic communities. *Journal of Applied Ecology* 41, 951-961.
- 1949 Camphuysen, K en G. Peet. 2007. *Walvissen en dolfinen in de Noordzee*. Fontaine Uitgevers BV.
- 1950 ISBN-10: 90 5956 2216: 159 p.
- 1951 Cliquet, A. en Decler, K. 2007. Natura 2000 in Belgische Noordzee: meer dan een “papieren”
- 1952 bescherming? *De Levende Natuur*. 108(6): 270-272.
- 1953 Collie, J.S., Hall, S.J., Kaiser, M.J., Poiner, I.R., 2000. A quantitative analysis of fishing impacts on
- 1954 shelf-sea benthos. *Journal of Animal Ecology* 69, 785-798.
- 1955 Courtens, W. en E.W.M. Stienen. 2006. Marine biological valuation of seabirds in the Belgian Part of
- 1956 the North Sea. INBO rapport A.2005.122: 25p
- 1957 Courtens, W.; Stienen, E.W.M.; Vanermen, N. 2006b. Zeevogels en zeezoogdieren van de Vlakte van
- 1958 de Raan, in: Coosen, J. et al. (Ed.) (2006). Symposium: The Vlakte van de Raan revisited,
- 1959 Oostende, 13 October 2006. VLIZ Special Publication, 35: pp. 59-72.
- 1960 Decler, K. (Ed.). 2007. Europees beschermde natuur in Vlaanderen en het Belgisch deel van de
- 1961 Noordzee: habitattypen, dier- en plantensoorten. Mededelingen van het Instituut voor Natuur- en
- 1962 Bosonderzoek, 2007(1). Instituut voor Natuur- en Bosonderzoek: Brussel : België. ISBN 978-90-
- 1963 403-0267-1. 584 pp.
- 1964 Degraer, S., V. Van Lancker, G. Moerkerke, G. Van Hoey, K. Vanstaen, M. Vincx, en J.P. Henriët.
- 1965 2003. Evaluation of the ecological value of the foreshore: habitat-model and macrbenthic side-
- 1966 scan sonar interpretation: extension along the Belgian Coastal Zone. Final Report. Ministry of the
- 1967 Flemish Community, Environment and Infrastructure Department. Waterways and Marine Affairs
- 1968 Administration – Coastal Waterways. 63 pp.
- 1969 Degraer, S. J. Wittoeck, W. Appeltans, K. Cooreman, T. Deprez, H. Hillewaert; K. Hostens, J. Mees,
- 1970 W. Vanden Berghe & M. Vincx. 2006. De Macrobenthosatlas van het Belgisch deel van de
- 1971 Noordzee. Federaal Wetenschapsbeleid D/2005/1191/5. 164 pp.
- 1972 Deraus S., Verfaillie E., Van Lancker V., Courtens W., Stienen E.W.M., Hostens K., Moulart I.,
- 1973 Hillewaert H., Mees J., Deneudt K., Deckers P., Cuvelier D., Vincx M., Degraer S., 2007, *A*
- 1974 *biological valuation map for the Belgian part of the North Sea: BWZee, Final report*, Research in
- 1975 the framework of the BELSPO programme “Global chance, ecosystems and biodiversity” – SPSD
- 1976 II, March 2007, pp. 99 (+ Annexes).
- 1977 EC 2000. Het beheer van “Natura 2000”-Gebieden. De bepalingen van artikel 6 van de habitatrichtlijn
- 1978 (Richtlijn 92/43/EEG). 69p.
- 1979 EC 2006. Guidelines for the establishment of the Natura 2000 network in the marine environment.
- 1980 Application of the Habitats and Birds Directives. 101 pg. + Appendices.
- 1981 ETC-Biodiversity. 2007. Report under article 17 of Council Directive 92/43/EEC: first QA/QC Report
- 1982 for Belgium. 60 p.
- 1983 Evans, P. G.H. 2008. Offshore wind farms and marine mammals: impacts & methodologies for
- 1984 assessing impacts. Proc. Of the ASCOBANS/ECS Workshop, European Cetacean Society’s 21st
- 1985 Annual Conference, San Sebastian. 21st April, Spain 2007, ECS Publication Series n° 49: 68p.
- 1986 Haelters, J. 2007. Walvisachtigen in Belgische wateren: vreemde luizen of toch niet? *De Grote Rede*,
- 1987 20:2-7.

- 1988 Haelters, J., F. Kerckhof, en E.W.M. Stienen. 2003. Het Tricolor-incident: de gevolgen voor
1989 zeevogels in de Belgische zeegebieden. Rapport van de Beheerseenheid van het Mathematisch
1990 Model van de Noordzee (BMM/KBIN), Brussel, 36p.
- 1991 Haelters, J., L. Vigin, E.W. Stienen, S. Scoryn E. Kuijken, T. Jacques. 2004. Ornithologisch belang
1992 van de Belgische Zeegebieden. Identificatie van mariene gebieden die in aanmerking komen als
1993 Speciale Beschermingszones in uitvoering van de Europese Vogelrichtlijn. Bull. Kon. Belg. Inst.
1994 Natuurwetenschappen. Vol. 74. Suppl. 91pg.
- 1995 Haelters, J. en F. Kerckhof. 2006. Strandingen van Bruinvissen tussen 1995 en 2006 (31 mei):
1996 doodsoorzaken. Nota KBIN (BMM), sectie 15, 9 juni 2006, 5p.
- 1997 Haelters, J., F. Kerckhof, en J-S. Houziaux.. 2007. De aanduiding van mariene beschermde
1998 gebieden in de Belgische Noordzee. Een mogelijke uitvoering van OSPAR Aanbeveling 2003/3
1999 door België. Federaal Wetenschapsbeleid, Instituut voor Natuurwetenschappen, Beheerseenheid
2000 van het Mathematisch Model van de Noordzee (BMM), Brussel, 46p.
- 2001 ICES, 2007a. Environmentally Sound Fisheries Management in Protected Areas. ICES/BfN-project,
2002 interim report 2006. 107p
- 2003 ICES, 2007b. Report of the Working Group on Ecosystem Effects of Fishing Activities (WGECO).
2004 Copenhagen (Denmark).
- 2005 Kaiser, M.J., Clarke, K.R., Hinz, H., Austen, M.C.V.S., Somerfield, P.J., Karakakkis, I., 2006. Global
2006 analysis of response and recovery of benthic biota to fishing. . Mar. Ecol. Progr. Ser. , 1-14.
- 2007 Maes, F., A. Cliquet, S. Degraer, S. Derous, B. De Wachter, F. Douvere, D. Leroy, J. Schrijvers, V.
2008 Van Lancker, E. Verfaillie, A. Volckaert. 2005. Gaufre. Een zee van ruimte. Naar een ruimtelijk
2009 structuurplan voor een duurzaam beheer van de Noordzee. Federaal Wetenschapsbeleid.
2010 D/2005/1191/18: 204 p.
- 2011 Malfait, H. en K. Belpaeme (red.). 2007. Het kustkompas, indicatoren als wegwijzers voor een
2012 duurzaam kustbeheer. Coördinatiepunt Duurzaam Kustbeheer. Oostende, 80p.
- 2013 MIRA (2006) Milieurapport Vlaanderen, Achtergronddocument 2006, Kust & zee, Goffin A.,
2014 Lescauwae A.-K, Calewaert J.-B., Mees J., Seys J., Delbare D., Demaré W, Hostens K.,
2015 Moulart I., Parmentier K., Redant F., Mergaert K., Vanhooreweder B., Maes F., De Meyer P.,
2016 Belpaeme K., Malfait H., Degraer S., De Maerschalck V., Derous S., Gheschiere T.,
2017 Vanaverbeke J., Van Hoey G., Kuijken E., Stienen E., Haelters J., Kerckhof F., Overloop S.,
2018 Peeters B., Vlaamse Milieumaatschappij, www.milieurapport.be
- 2019 Paelinckx, D en L. De Bruyn. 2007. Bepaling van de staat van instandhouding van de Natura 2000
2020 habitats en soorten voor de Belgisch Atlantische biogeografische regio. Synthese. INBO. A. 2007.
2021 77: 32p
- 2022 Paschen, M., Richter, U., Köpnick, W., 1999. Trawl Penetration in the Seabed (TRAPESE).
- 2023 Pérez-Ruzafa, A., E. Hoffmann, J. Bonvoeur, J.A. Garcia-Charton, C. Marcos, F. Salas, T.K.
2024 Sørensen, and O. Vestergaard (Eds.). 2007 European Symposium on marine protected areas as a
2025 tool for fisheries management & ecosystem conservation. Emerging Science and interdisciplinary
2026 approaches. Abstract Book. Empafish and Protect projects, Editum, Murcia: 330p.
- 2027 Philippart, C. J. M. 1998. Long-term impact of bottom fisheries on several by-catch species of
2028 demersal fish and benthic invertebrates in the south-eastern North Sea. ICES Journal of Marine
2029 Science, 55: 342–352.
- 2030 Rabout, M., U. Braeckman, F. Hendrickx, M. Vincx, S. Degraer. 2007. Experimental beam trawling in
2031 *Lanice conchilega* reefs: impact on the associated fauna. Fish. Res., doi:10.1066/J.fishres.
2032 2007.10.009.
- 2033 Redant, F. en H. Polet. 2002. De garnaalvisserij: een kustgebruikersgroep met kopzorgen. De Grote
2034 Rede. 5:13-17.
- 2035 Stienen, E.W.M. en E. Kuijken. 2003. Het belang van de Belgische zeegebieden voor zeevogels.
2036 Rapport IN.A.2003.308: 33p.
- 2037 Van Hoey, G, S. Degraer, M. Vincx. 2004. Macrobenthic communities of soft-bottom sediments at the
2038 Belgian Continental Shelf. Estuarine, Coastal and Shelf Science, 59: 601-615.

2039 Vorberg, R. 2000.Effects of shrimp fisheries on reefs of *Sabellaria spinulosa* (Polychaeta). ICES J.
2040 Mar. Sci. 57, 1416-1420.